

§ 1 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält Mats Sander som suppleant i socialutskottet under Ulrika Heindorffs ledighet.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 14 mars–29 maj* till

suppleant i socialutskottet
Mats Sander (M)

§ 2 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2021/22:144 till utrikesutskottet

§ 3 Cirkulär ekonomi

Cirkulär ekonomi

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22:MJU15
Cirkulär ekonomi
föredrogs.

Anf. 1 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! Nu ska vi debattera cirkulär ekonomi. Det är ett slags modern benämning för ett samhälle som har gått från slit och släng till kretsloppstänk och som fokuserar mer på sparsamhet med jordens resurser. Det här är en vision som ligger högt på Moderaternas agenda, och vi driver på så att olika aktörer faktiskt ska bidra. Det är en utveckling som vi tror gynnas av att näringsliv, politik och civilsamhälle faktiskt är i samverkan och dialog.

Det är också viktigt med ett aktivt EU. Ett framgångsrikt kretsloppsarbete är precis som med klimatet, nämligen att det inte känner av några nationsgränser. Därför tycker vi att EU:s handlingsplan för området är väl-

kommen, liksom regeringens, som i mångt och mycket bygger på samma linje som EU.

Detta är bra eftersom det ger långsiktiga förutsättningar som behövs för näringslivet. Det gäller också metoder för att beräkna olika data så att politiken vet hur vi ligger till, om vi går framåt och når målen. Det andra vill vi inte ens tänka på; att vi inte gör det. Detta är viktigt för att vi hela tiden ska hålla oss ajour med situationen.

Men precis som inom andra politikområden måste en omställning till cirkulär ekonomi vara kostnadseffektiv, präglas av helhetssyn och ha ett fokus på resultat. Det är därför dåligt att regeringens arbete till del präglas av motsatsen. Då tänker jag på sådana nationella styrmedel som regeringen har infört, nämligen skatten på plastpåsar, skatten på avfallsförbränning, skatten på begagnad elektronik och hur man ibland väljer att tolka EU:s direktiv.

Om inte det här styr åt rätt håll är det dålig politik. Det värsta är att vi inte alltid vet hur effekten blir eftersom regeringen ibland inte vill veta. När vi från Moderaterna har föreslagit att vi ska utvärdera och införa skatterna ur ett miljö- och samhällsekonomiskt perspektiv slår regeringen för dövröt. Det är där någonstans som vi måste bli duktigare och ligga på.

Det har nu gått två år med plastpåseskatten. Vi ser nu att skatteintäkterna missas med miljardbelopp, men det är kanske en parentes i sammanhanget. Det vi också ser är att försäljningen av fossilt framställda avfallspåsar på rulle som inte har belagts med extraskatt har ökat med över 75 procent i handeln. Det är påsar framställda av fossil, medan de som var framställda av i huvudsak återvunnen och biobaserad plast inte ansågs tillräckligt miljömässiga. Om syftet var att minska miljöpåverkan har man misslyckats.

I den nyligen presenterade handlingsplanen för plast säger regeringen att innovation är en viktig del för att nå framgång. Vi moderater instämmer i detta. Men man kan inte säga det med ena handen för att sedan med andra handen säga att innovation ibland inte alls är bra. Vi måste nu ha fokus på om vi vill ha påsar som inte är baserade på fossila kolatomer. Det framställs plastpåsar som inte är det. Varför släpper man inte igenom dem? Nej, de avfärdas – inte med en utförlig motivering utan kort och gott för att de liknar en plastpåse för mycket. Det känns inte rimligt och seriöst.

Ett annat exempel jag har nämnt tidigare är företag som renoverar datorer. Företaget Inrego brukar hålla oss uppdaterade om hur det går för dem. Sedan skatten infördes för fyra och ett halvt år sedan har Inrego betalat drygt 18 miljoner kronor i en särskild skatt. Bara för att få ett riktigt grepp om detta handlar det om att en begagnad bildskärm, värd 300 kronor, beläggs med 451 kronor i ren skatt. Alla förstår att det är bort i tok någonstans, och Moderaterna har sedan länge framhållit att detta måste utredas. Delegationen för cirkulär ekonomi, regeringens egen delegation, har sagt att skatten bör tas bort. Nu, äntligen, tycks det vara lättnader på gång. Men enligt det förslaget kommer man alltså att fortsätta att straffbeskatta importerade begagnade produkter. Det innebära att dessa produkter inte kommer att nå upp till den volym som egentligen behövs för att förse den svenska marknaden eller myndigheter med tillräcklig mängd anpassad elektronisk utrustning.

Om det nya förslaget innebär att skatten kommer att fortsätta att slå mot det återbrukade är det fortfarande fråga om en dålig politik. Det känns

som att det går stick i stäv med mycket av det regeringen i andra sammanhang uttrycker.

Tidigare nämnde jag avfallsförbränningsskatten. Inte heller den når sitt syfte. Moderaterna var emot den skatten från början, men nu konstaterar även Skatteverket att skatten inte är effektiv och inte når målen.

Sedan finns infrastrukturprojektet, som har en annan ordning. Vi ser exempelvis de schaktmassor som blir följden av tunnelbanebygget vid Slussen. De kommer att ha stor betydelse för klimatet. Eftersom schaktmassorna, som inte är förorenade, inte får lagras tillfälligt måste de transporteras någon annanstans. Det kostar stora pengar, men det kostar också miljön. Man talar om hela 23 miljarder kronor i kostnadsfördyring bara för dessa transporter och avgifter för deponi.

Samtidigt vet vi alla att företagen är samhällets motor. Därför är det viktigt att de får rätt förutsättningar. Vi kan då se att livsmedelsbranschen ersatte 2 000 miljoner engångsemballage med lådor i ett resurssystem. Ragn-Sells kan faktiskt utvinna fosfor från avloppsslam. Det är något som länge har varit planerat. Senare kan man även få ut kväve ur slam från reningsverken. De sistnämnda exemplen är något som vi åtminstone i dag bör vara uppdaterade om med tanke på bristen på handelsgödsel som kommer att drabba jordbruket.

Det finns företag som inte funkar. Det finns häpnadsväckande exempel på kriminella aktörer som dumpar avfall, till exempel bränderna i avfallsgrupperingarna i Kassmyra och Kagghamra. De har läckt allehanda tungmetaller och gifter ut i grundvattnet.

Det här är sådant som inte får ske. Därför har vi moderater lagt fram förslag om att öka tillsynen vid den här typen av tillfälliga deponier. Vi tycker också att aktörerna helt enkelt ska vara tvungna att lämna pant så att man ifall en aktör inte sköter sig ska kunna återropa den och säga att aktören måste vara med och betala saneringen av området.

Miljöbrott är också något som man behöver skärpa straffskalan för. EU pratar om det här – man vill ha kraftiga straffskärpningar. Det vill också vi. Vi tycker att det här måste få en helt annan verkställighet än i vad som är situationen nu.

Fru talman! Vi moderater ser ändå ljus på framtiden. Att FN i går enades om ett globalt avtal mot plastföroreningar är bra, och att EU håller ihop är bra. Men vi har en del att göra på hemmaplan, och det behöver vi hjälpas åt med.

Jag yrkar bifall till reservation 26.

Anf. 2 YASMINE ERIKSSON (SD):

Fru talman! Naturen och dess resurser ska nyttjas så varsamt och effektivt som möjligt. Det är viktigt att undvika slöseri med resurser. Så långt det är rimligt och samhällsekonomiskt försvarbart ska vi återvinna produkter, material och energi.

Sverige är framgångsrikt i detta arbete. Avfall som deponeras i Sverige ligger i dag på enstaka promille, matsvinnet ligger långt under EU-genomsnittet och vi uppnår i huvudsak de mål som satts upp inom återvinningen. Detta innebär dock inte att strävan mot ytterligare förbättrad resurseffektivitet ska upphöra.

Cirkulär ekonomi är bra, men vi måste också ta ekonomisk hänsyn och ha sunt förnuft.

Normalt kan inte flöden cirkuleras till 100 procent, och det är oftast inte heller nödvändigt. Som ett relativt glesbefolkat land med en miljömedveten befolkning har Sverige måttliga problem jämfört med många andra länder.

Fru talman! Grundläggande inom återvinningen måste vara att det ska vara lätt att göra rätt. Centralt för att detta ska fungera är tillgången till återvinningsstationer men också att förpackningsmaterial utformas på ett sådant sätt att det enkelt kan återvinnas. Fastighetsnära insamling är ett verktyg som bevisligen leder till ökad andel återvunnet material. Mycket arbete återstår på detta område, men med forskning och produktutveckling kan återvinningen öka. Detta gäller inte bara i Sverige, utan det är viktigt att arbetet ökar också på EU-nivå för att ta fram förpackningsstandarder som förenklar materialåtervinning.

Även när det gäller specifikt plastnedskräpning anser vi att det internationella arbetet är högst relevant. Plast i havet är ett problem som de flesta har hört talas om, men merparten av det plastskräpet kommer från floder i Asien. Vi behöver stötta drabbade länder i deras arbete med att förbättra sina avfallssystem och ha det globala perspektivet i åtanke snarare än att syssla med plakatpolitik som plastpåskatten i Sverige. Med det menar jag inte att arbetet i Sverige ska upphöra. Det behöver snarare intensifieras, och vi måste minimera de negativa konsekvenserna för miljön. Däremot kan vi inte hålla på med symbolpolitik som slår mot ett funktionellt material när konsekvensen blir dyrare produkter med större miljöpåverkan.

Fru talman! Textilier som inte ska återanvändas klassas i dag som hushållsavfall. Samtidigt är intresset stort för att ta hand om gamla textilier inom branschen, inte minst därför att produktionen av nya textilier är extremt resurskrävande avseende material och vatten och dessutom bidrar till stora utsläpp av växthusgaser.

För att stimulera till ökad återvinning och produktutveckling vill vi se att ett producentansvar införs. Det bör även sättas upp nationella mål för insamling och återanvändning av textilier.

Fru talman! Cirkulär ekonomi handlar om mer än bara produkter och förpackningar. Även olika ämnen är högst relevanta i den cirkulära ekonomin.

Kväve och fosfor är två exempel. I jordbruket används dessa ämnen i mineralgödsel, och vi ser potentialen i att använda återvunnen fosfor och kväve där. Det är dock dyrare att utvinna ur avlopp och slam än att köpa ny mineralgödsel med jungfrulig fosfor och kväve. Marknaden för icke jungfrulig fosfor och kväve är dessutom väldigt liten i dag. Därför anser vi att det behövs en strategi på EU-nivå och att en kvotplikt bör utredas närmare.

När det gäller metaller och mineral har vi ett etiskt ansvar att ta vara på det vi en gång brutit ur marken. En ökad förmåga att återvinna material kan vara positiv både från miljösynpunkt och ur ett företagsekonomiskt perspektiv. Det finns stora möjligheter att öka graden av materialåtervinning inom gruvnäringen. Men i dag är det i många fall inte lönsamt för företagen att återvinna material ur exempelvis slagghögar trots att tekniker för att återvinna en rad olika metaller och mineral finns. Därför måste företag som ligger i framkant inom detta område främjas. Även om återvinning och utvinning av råvara ur tidigare deponier inte kommer att kunna ersätta

behovet av att bryta nytt material ser vi detta som ett mycket viktigt komplement till vår råvaruförsörjning.

För att förbättra möjligheterna att ta vara på de metaller och mineral som redan brutits ur marken anser Sverigedemokraterna att de regelverk som reglerar möjligheten till effektiv återvinning och tillståndsgivning för utvinning ur exempelvis slagghögar och deponier måste ses över. Därför yrkar jag bifall till reservation 7.

Anf. 3 MAGNUS EK (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 6, under punkt 4.

Fru talman! Ibland slår det mig att framväxten av en mer cirkulär ekonomi är klimat- och miljöarbetets fula ankunge. Det är de stora klimatavtalen och de stora multilaterala internationella processerna som med all rätt får de stora rubrikerna. Det är omsorgen om biologisk mångfald och hotade arter som driver medlemskapskampanjerna i våra stora miljöskyddsorganisationer, även det med all rätt.

När jag säger ute i landet att jag faktiskt har önskat mig att få jobba med avfallsfrågorna mer än med någonting annat brukar folk få något lite frånvarande i blicken och undra vad jag är för en typ. Och mig veterligen, fru talman, har inget parti i det här landet byggt en valkampanj på kretsloppsfrågor sedan 70-talet. Politiken finns där, men det är inte den vi sätter i främsta rummet.

Samtidigt är det en mer cirkulär ekonomi som är nyckeln till att klara både klimatkrisen och artkrisen globalt. Vi kommer aldrig att kunna lösa det klimatläge vi befinner oss i om vi bygger vår konsumtion och vår tillväxt på en ständig nyproduktion och en ständigt ökad användning av jungfruliga råvaror.

Vi får mycket svårare att lösa artkrisen om det lönar sig med skövling och rovdrift. Det är inte ett stort problem här i Sverige men ett oerhört problem globalt sett om det alltid lönar sig på grund av vår hunger efter jungfruliga råvaror.

Vi får aldrig till socialt hållbara produktionskedjor om vi inte har spårbarhet, som gör att vi har koll på varifrån våra produkter och våra råvaror kommer. Då vet vi inte om mineralet vi använder är brutet i en gruva i Sverige eller genom barnarbete i Kongo eller tvångsarbete i Kina.

För både ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet är cirkulärekonomicfrågorna helt avgörande. Det handlar inte om att förkasta ekonomisk tillväxt och säga till världens fattiga att de ska bli kvar i armodet. Men det handlar om att vi faktiskt måste se till att tillväxten också blir hållbar och inte driver en ökad resursefterfrågan på jungfruliga råvaror.

Fru talman! Människans uppfinningsrikedom är oändlig. Vår potential är oändlig. Men planetens resurser är det inte. Det är precis detta vi debatterar i dag. Det är precis detta som är cirkulär ekonomi.

Fru talman! Ska vi klara att bygga en mer cirkulär ekonomi behöver vi, brukar jag säga, tre saker. Vi behöver ett ramverk av lagstiftning som styr mot det cirkulära och inte hindrar det. Vi behöver fler innovationer och innovativa företag – aktörer som bygger det cirkulära samhället och den cirkulära ekonomin. Och för det tredje behöver det också finnas en marknad där det hållbara, det återbrukade och det återvunna är konkurrenskraftigt och det finns en efterfrågan. Det mesta vi gör inom cirkulär-

ekonomins område kokar ned till dessa tre utmaningar: bygg ramverket, få fram innovationerna och få fram marknaden.

Jag skulle vilja ägna den resterande delen av mitt anförande åt att utveckla vad Centerpartiet vill göra på just dessa tre områden.

Om vi börjar med ramverket för den cirkulära ekonomin behöver vi komma ifrån ett 1900-talstänkande, där avfall var ett problem som skulle hanteras, skaffas bort och försvinna så att vi slapp tänka mer på det. I bästa fall brände vi upp det och värmden upp lite bostäder. I näst sämsta fall grävde vi ned det. I absolut sämsta fall fick det bara fortsätta ut i naturen och ut i våra hav och sjöar för att störa ekosystemen.

Så här ser verkligheten fortfarande ut i många delar av världen. Vi har ett ansvar för att se till att vända på den saken. Men för vår egen del, och för den globala ekonomin, måste vi komma ifrån avfallstänkandet och in i ett resurstänkande. Så länge en råvara kan nyttiggöras av någon, någonstans är det inte avfall utan en resurs. Detta låter som ett helt basalt antagande – det är klart att vi ska ha det så här. Men vår lagstiftning sitter fast i att detta inte är en resurs, utan det är avfall som vi ska bli av med.

Går vi vidare behöver vi också tänka steget längre. Hur ska det vi producerar faktiskt kunna funka i en cirkulär ekonomi? Hur ska det kunna snurra i kretsloppet? Hur ska det kunna återbrukas eller återanvändas?

Här blir EU en helt avgörande aktör. Jag måste säga att jag var oerhört glad över att just ekodesigndirektivet var med i den gröna given, som en del av det som EU-kommissionen har föresatt sig att göra. Sverige behöver vara med och se till att översynen av ekodesigndirektivet blir så långtgående och ambitiös som möjligt. Det är där vi kan ställa krav på att det som släpps ut på EU:s inre marknad från dag ett måste vara tänkt att kunna återbrukas eller återanvändas.

På samma sätt behöver vi se över ROHS-direktivet, som reglerar bland annat hur vi kan ha digitala informationsbärare som, fru talman, gör att vi kan ha koll på att när fru talmannens vackra lila klänning eller stolen som fru talmannen sitter på en dag återanvänds vet den som ska ta varan vidare vad det är i den och kan nyttiggöra den. Detta är alldeles för svårt i dagsläget.

Jag vill ansluta mig till det som Betty Malmberg sa om vikten av att det som är återvunnet också ska beskattas som återvunnet, det vill säga så lite som möjligt.

Därutöver behöver vi också stärka producentansvaret. Det är detta som reservationen, som jag yrkar bifall till, handlar om – att stärka producentansvaret för elektronik. Branschen vill ta mer ansvar, för de inser att detta både är till vinning för dem och något som de kommer att bli tvungna att göra. Vi behöver se till att producentansvaret utökas så att också återvinningen gör det.

Vidare, fru talman, vill vi se fler innovativa företag och aktörer, som faktiskt tar hand om detta och bygger cirkulärekonomin. Det handlar mycket om vilka skatter vi inför och vilka ekonomiska och lagstiftningsmässiga ramverk vi sätter upp. Men vi behöver också stärka svensk forskning, inte minst applicerad forskning som den om textilier och textilåtervinning som bedrivs i Borås. Vi behöver utveckla cirkulärekonominstrategin för att se till att fler ger sig in i branschen. Och vi behöver se till att de är mer ekonomiskt gynnade än i dag.

Detta är intimt länkat till den sista punkten, hur vi skapar en marknad där det hållbara, det återbrukade och det återvunna kan konkurrera. Just nu tar vi steg i fel riktning, inte minst vad gäller EU:s taxonomi och den växande bioekonomin. Detta behöver vi vrida om för att i stället gynna de företag som vill ge sig in. Det handlar till exempel om Södra Skogsägarna, där jag är medlem, och Renewcell på textilområdet. Vi behöver se över dem, och vi behöver få till fler storskaliga återvinningslösningar både på textilområdet och på plastområdet, där vi kan bygga ut Site Zero i Motala, men också när det gäller kemisk återvinning av fler plastfraktioner.

Fru talman! Min talartid tar slut, men tro mig – det finns mycket politiken kan göra för att vi inte bara ska sluta förstöra naturen utan faktiskt också tjäna mer på ett mer hållbart samhälle.

Anf. 4 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Ek, för ditt anförande! Magnus Ek målar med stora penseldrag upp vikten av den cirkulära ekonomin, dit vi måste nå. Detta är oerhört viktigt, och du gör det väldigt pedagogiskt när det handlar om att hitta marknader och alltihop.

Frågan är dock – och det är kanske egentligen därför jag begär ordet – *hur* vi når fram. Vi är båda näringslivsvänliga. Vi vill satsa på forskning och innovation. Men vi ser en problematik i att den forskning som sedan kommer fram, trots åtskilliga miljoner kronor från både EU och andra forskningsfinansiärer i Sverige, sedan inte duger till. Jag tog upp exemplet med den icke-fossilbaserade kassen som Gaia producerat men som fick nobben i Sverige därför att den var för lik en plastkasse.

Det handlar alltså om *hur*. Företagen måste få långsiktiga villkor, och man måste lägga fast kriterier för vad vi kan acceptera och inte.

Jag skulle vilja ställa frågan till Magnus Ek: Hur resonerar Centerpartiet kring dessa frågor? Vi ska absolut satsa mer på forskning och innovation, men vi måste också kunna implementera det som blir resultatet och kunna ta hem detta.

Företagen är nämligen på. De gillar cirkulär ekonomi och ser detta som en affärsmodell och en affärsmöjlighet. Men vi får inte sätta upp bromsklossar och hinder när arbetet redan har lett till en färdig produkt.

Anf. 5 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Betty! Det känns som att jag fått flera minuter till godo för att fortsätta mitt anförande med det som inte hinns med på åtta minuter. Jag kommer inte att hinna med allt under den här repliken heller, men jag lovar dig att du kommer att få se något hundratal förslag på detta område under valrörelsen, som kommer att vara färdiga att plockas in om vi sätter en centerpartist i Miljödepartementet efter valet.

En del av detta handlar om att vi helt enkelt överlag är för dåliga på att få fram innovativa företag och få dem att löna sig i Sverige. Detta är inte nytt för Betty Malmberg, men det är nytt för många. Vi har ett riktigt strukturerat problem med att många de innovativa företag vi driver upp, som blir startups i Sverige, inte klarar av att ta steget vidare och fortsätta växa och nyttogöra den innovation de är grundade på.

Detta är egentligen ren näringspolitik. Det handlar om att det lönar sig för dåligt att driva företag i Sverige. Det är för dyrt och krångligt att anställa och att göra alla de andra saker som behöver göras när ett företag

börjar växa. Jag lämnar den näringspolitiska delen åt sidan, men vi ska komma ihåg att detta ligger där som ett jättehinder i grunden. Smart cirkulär ekonomi behöver också lite smart liberal näringspolitik ibland.

Den andra biten handlar om att vi ibland har en felklassning och straffar ut det som är ganska smarta lösningar. Vi behöver bli bättre på en sådan sak som livscykelanalyser, som ligger till grund för forskningen. Vi behöver bli bättre på något som Betty Malmberg har kämpat för under hela sin tid i riksdagen: att koppla ihop den applicerade forskningen med lagstiftaren. Vi vet alla att vi har ett problem där och att vi ibland blir lite dåliga på att lyssna på den saken.

Den sista biten handlar om att kolla specifikt på den typ av företag som verkar inom cirkulärekonomibranschen, för det är många gånger en marknad som aldrig har funnits tidigare. När Renewcell eller Södra gör textilier av hållbart svenskt biomaterial i stället för av bomull som är producerad under vidriga villkor någon annanstans är det svårt att räkna hem just den miljönytta man gör och den sociala nytta man gör.

Det handlar om det breda arbete vi behöver göra med att internalisera externaliteter, eller på ren svenska: Det måste kosta mer att förstöra miljön.

Anf. 6 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Ek, för svaret! Jag kan sympatisera med det mesta som Magnus Ek tar upp. Det handlar om en bredare palett av frågor än just bara det som rör de stuprör som vi ofta är nere och grottar i – som just nu med cirkulär ekonomi.

Det finns företag och branscher som är beredda att gå före. Nu ska jag med handen på hjärtat säga att vi helst vill ha EU-övergripande kriterier som ska styra. Men man efterfrågar just punkten om när avfall slutar vara avfall, fru talman. Det kallas end of waste-kriterier. Det är nämligen först då som man kan ta nästa steg i produktutveckling och i innovation. Det finns alltså branscher som vill gå före här. Till exempel däckbranschen och textilbranschen har tyckt att vi bör fastställa nationella sådana kriterier.

Marlene Burwick känner också till detta – hon ser glad ut. Det är nämligen en fråga som vi gemensamt har haft uppe.

Nu har det kommit en utredning från Naturvårdsverket. De fick ett regleringsuppdrag att titta på detta, och de fastställde faktiskt att det här skulle gå att göra. Men Naturvårdsverket tycker att vi ska vänta på EU.

Det är kanske ett huvudspår, som sagt. Men samtidigt finns det hela branscher och produktslag där man är beredd att göra detta. Jag tänker kanske specifikt på däckbranschen, som är en egen entitet i sammanhanget. Om de nu är beredda att göra detta, skulle Magnus Ek och Centerpartiet då tycka att det vore bra att de kunde få göra det på prov? Det handlar då om att fastställa nationella end of waste-kriterier för däckbranschen på prov. Det skulle kunna vara en möjlighet.

Anf. 7 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag tycker först och främst att detta inte ens borde göras på prov. Utredningen var felriktad från början. Den borde inte ha handlat om huruvida detta går att göra. Man borde ha fått i uppdrag att definiera nationella end of waste-kriterier. Man borde från början ha fått i uppdrag att fastställa fler tillfällen där det är möjligt att avfall slutar vara avfall. Nu

tog man ett steg för mycket. Därför behöver vi vänta ännu längre på detta, som är så angeläget.

Jag är öppen för vad som helst som kan lösa den problematik som det innebär att Naturvårdsverket inte fick rätt uppdrag från början. Det är något som Centerpartiet har drivit. Det var något som vi drev bland annat i den där konstellationen. Där nådde vi inte hela vägen fram, men jag tar gärna alla andra möjligheter jag får.

Mycket av det jag hör från Betty Malmberg, också i hennes anförande, tycker jag är väldigt bra, bland annat det som handlar om att bygga vidare på den cirkulärekonimstrategi som nu finns på plats, Sveriges första. Det finns mycket i den som jag skulle vilja utveckla. Det är mycket som jag önskar hade funnits med från början. Men jag blir genuint glad över att höra moderata företrädare säga: Detta kastar vi inte ut med badvattnet, utan vi vill bygga vidare.

Jag tror att det är precis det som blir viktigt oavsett vem som hamnar i regering efter valet – att vi tar vid där vi är och att vi sedan fortsätter att slipa. Vi har inte tid att vänta eller att hitta på något helt eget eller att inte sno goda idéer från varandra. Jag märker gärna om allting som är S-märkt eller M-märkt med en klöver så länge det är klokt.

Det finns däremot något som jag tycker att Moderaterna behöver bli lite bättre på. Det är oftast helt rätt i näringspolitiken. Det finns ett bra engagemang hos er som har ansvaret här i riksdagen. Men det saknas också lite i de egna förslagen, och ibland fastnar man lite för mycket vid att kritisera andra. Det är ofta rätt, men man måste också själv komma med svaret: Hur trycker vi på, inte bara med god näringspolitik utan också med god miljöpolitik som gör att vi spikar vidare på de ramverk som gör att Sverige blir ledande i detta, så att vi plockar hem innovationerna, är först och minskar både våra utsläpp och vår resurspåverkan? Där finns det ett jobb att göra för fler konservativa politiker. Jag tror att Betty Malmberg är en av dem som gör ett gott jobb.

Anf. 8 JON THORBJÖRNSON (V):

Fru talman! I dag debatterar vi cirkulär ekonomi, ett ämne som sträcker sig över många delar av vårt samhälle. Det är ett område där vi verkar vara ganska överens. Vi är överens om att samhället måste bli mer cirkulärt, men vi har lite olika syn på vad detta sedan i praktiken kan komma att betyda för oss. Det gäller både visionen för samhället och enskilda förslag.

Klimatkrisen visar oss vad som händer när vårt samhälle inte håller sig inom naturens ramar, och för Vänsterpartiet är en cirkulär ekonomi central som en del av klimatomställningen. Vi vill ha en ekonomi som är cirkulär, där vi inte tar ut mer från naturen än vad som är hållbart och där råvaror och produkter kan användas igen genom återanvändning, materialåtervinning eller återbruk. Ett sådant förhållningssätt är centralt när det gäller att möta de klimatutmaningar vi står mitt uppe i.

I en cirkulär ekonomi är livslängden på material och produkter längre och uttagandet av råvaror mindre. För detta krävs en hållbar produktion och konsumtion samt att avfall används som en resurs. Det förutsätter en hållbar avfallshantering, där mängden avfall minskar. Det handlar om att i ökad utsträckning återanvända, reparera, återvinna, hyra och dela – alltså allt det som ökar produkternas livslängd.

Fru talman! Det är också viktigt att vi ger alla konsumenter relevant information och goda möjligheter att göra aktiva val när de ska köpa varor och tjänster.

En cirkulär ekonomi är viktig för att uppnå ett hållbart samhälle. Det är inte hållbart att hela tiden ta fram nya råvaror och tillverka nya saker för att sedan se dem hamna på soptippen.

Att produkter håller kortare tid ökar avfallsmängderna och motverkar ett effektivt utnyttjande av naturresurserna i enlighet med en cirkulär ekonomi. För att hålla koldioxidutsläppen nere måste vi förlänga användningen av produkter och öka återanvändning och materialåtervinning. Detta kräver politiska initiativ. Initiativ från marknaden och konsumenterna kan ta oss steg i rätt riktning, men det kommer att vara otillräckligt för att vi i tid ska nå en hållbar cirkulär ekonomi.

Frankrike har visat vägen. De var först i världen med lagstiftning mot så kallat planerat åldrande i produkter, det vill säga att produkterna bara ska gå att använda en viss tid. Sedan i januari 2021 måste tillverkare av vissa elektroniska produkter, såsom laptoppar och mobiltelefoner, dessutom upplysa kunderna om möjligheterna att reparera produkterna.

Vänsterpartiet har länge jobbat för att få till åtgärder som förlänger livslängden för det vi producerar, främst elektroniska produkter. Det är inte alltid så att vi ska invänta EU.

Fru talman! Vänsterpartiet anser att det är en mycket stor brist att producenterna inte klarar av att se till att det finns fastighetsnära insamling av förpackningar. Om människor har tillgång till fastighetsnära insamling kan stora resursvinster uppnås genom ökad materialåtervinning. Systemet med insamling av matavfall, förpackningar och returpapper bör vara gemensamt för att förenkla insamlingen. Kommunerna är enligt vår uppfattning mest lämpade att ansvara för denna insamling. De har god erfarenhet av fastighetsnära insamling, och god service ger ett bättre resultat och en bättre utsortering.

Kommunerna kan välja om de vill utföra detta i egen regi eller i någon annan form. Producenterna bör genom avgifter finansiera kommunernas kostnad för insamling. Detta ger enligt vår bedömning den största miljö- och samhällsnyttan. Kommunerna bör därför ges ansvar för insamlingen av avfall från hushåll som faller under ett lagreglerat producentansvar, och producenterna har ansvaret för materialåtervinningen.

För att säkerställa fullt finansiellt ansvar för producenterna bör regeringen besluta om avgifter för producenterna. Då säkerställer man att kommunerna inte får bära kostnaden för insamlingen av avfall från hushållen, som då faller under lagreglerat producentansvar.

Fru talman! En cirkulär ekonomi som bygger på att tillverka hållbara produkter med lång livslängd och med möjlighet till reparation, återbruk och återvinning torde rimligen ställa helt andra krav på produktion och i förlängningen på företag. Produktionshastigheten borde gå ned då antalet konsumerade prylar minskar, och i och med det hinner fabriksarbetare runt om i världen tillverka en produkt under rimliga arbetsförhållanden och till en skälig lön.

Kvalitet hastas inte fram. Vårt on demand- och slit och släng-samhälle borde skiftas över till ett cirkulärt samhälle som bygger på just kvalitet och slow-konsumtion.

Därför behöver vi också jobba för att stimulera återanvändningen av elektroniska produkter. I dag drabbas företag som till exempel tillvaratar begagnade datorer och iPhones för att dessa ska kunna användas på nytt ekonomiskt negativt av kemikalieskatten på elektroniska produkter.

För att klara den planetära gränsen för hållbar resursanvändning måste det svenska utnyttjandet av jungfruliga råvaror minska med 75 procent till 2050. En av vägarna till denna målsättning är att regeringen undanröjer de hinder kemikalieskatten för närvarande är för företag som återanvänder elektroniska produkter. Vi förväntar oss att regeringen skyndsamt återkommer med förslag som löser denna problematik.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till vår reservation 15.

Anf. 9 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Det är säkert ingen hemlighet att Centerpartiet och Vänsterpartiet har vitt skilda synsätt både på vikten av tillväxt och på vilka som vi tror driver innovationer i samhället, men jag tänkte att jag skulle bespara kollegorna ännu en drapa där vi tydliggör det som alla vet är skillnaden mellan våra partier och i stället unna mig en kort replik om just hushållsnära insamling.

Jon Thorbjörnson tog i sitt anförande upp en väldigt positiv bild och syn på det här, och den bilden stämmer nog i många delar. För vissa avfallsfraktioner och i stora delar av landet kommer det att vara viktigt med hushållsnära insamling för att nå upp till insamlingsmålen. Det är också någonting som jag vet efterfrågas inte minst här i Stockholm för att man ska kunna bygga en trevligare stad.

Jag vet också att mindre kommuner, till exempel Östra Göinge, själva har gått före och är föregångare inom hushållsnära insamling, eftersom de tycker att det gynnar både miljön och invånarna i kommunen.

Men det är också så att det finns vissa problem när vi ställer krav på en hushållsnära insamling för alla fraktioner i hela landet, hela tiden. Även om vi nu har en trend mot att vilja premiera den hushållsnära insamlingen och det ser ut som om vi kommer att gå åt det hållet blir det också en väldig utmaning för mindre kommuner i glesbefolkade delar av landet när man ska ta ett allt större ansvar. Även om man kan skicka iväg en nota till företagen innebär det att man måste bygga upp resurser för att kunna möta det här.

Samtidigt vet vi att vi för vissa insamlingsfraktioner, till exempel returglas, ligger över de uppsatta insamlingsmålen. Behöver vi verkligen riva ned ett fungerande system för att bygga upp ett nytt, eller kan Jon Thorbjörnson se att det här är någonting där man borde göra som man har gjort exempelvis i Finland? Där ställer man krav på hushållsnära insamling av de flesta fraktioner i huvuddelen av landet, men i delar av landet kan man lösa det på andra vis och ha kvar fungerande lösningar om de uppnår målen.

Anf. 10 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Ek, för frågan! Vi behöver vara lite offensiva när det gäller att få ihop en bra insamling. Så enkelt är det. Vi kan inte bara sitta ned och vänta, utan vi behöver ta till vara producentansvaret och se till att insamlingen blir bra överallt.

Jag är inte inläst på hur systemet ser ut i Finland, men kommunerna ska inte ta det fulla egna ekonomiska ansvaret. Hur det funktionellt kommer att bli i varje kommun återstår att se, men det ekonomiska ansvaret ska inte falla på kommunerna, utan det kommer att bli ett producentansvar som gäller.

Anf. 11 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Det finns tänkbara problem med det också, och en av knäckfrågorna har just varit hur man löser det ekonomiska ansvaret så att det är producenten som fortsätter att bära detta ansvar men som också innebär att det finns en förutsägbarhet när det gäller kostnaden.

Vi kanske inte behöver borra alltför djupt i det här, men jag tror ändå att vi ska reservera politikens offensiva kraft för där den faktiskt behövs. Där får den gärna vara hur offensiv som helst. Men när det gäller till exempel insamlingen av returglas, där vi ligger över returmålen, kanske vi inte behöver vara offensiva i att bygga ett nytt system som ska uppnå samma mål som vi redan har uppnått.

Det jag far efter är lite mer av kompromissvilja, pragmatism, sunt bondförnuft eller vad man nu kallar det i Göteborg. Det får ledamoten upplysa mig om. Det är den biten som måste in i det här: en offensiv kraft och det sunda bondförnuftet.

Anf. 12 JON THORBJÖRNSON (V) replik:

Fru talman! Jag får börja med att upplysa Magnus Ek om att jag trots min sköna dialekt inte är göteborgare. Jag vet inte vem som tar mest illa upp, göteborgarna eller hallänningarna – jag är ju Kungsbackabo, från strax söder om Göteborg. Det är nästgårds, så det kan ju vara lite svårt att hålla koll på alla de geografiska detaljerna.

Som jag sa i mitt anförande tror vi att det är kommunerna som är mest lämpade för att ta ansvar för att utforma det här. De har gjort det förut, de håller på med det nu och vi tror att de kommer att kunna göra det bra i framtiden.

Det finns ju fler förpackningar än bara glas som vi gärna vill ska komma in och återanvändas. Och även om vi redan uppnår målen för glas är det ju ingenting som hindrar att vi kan bli ännu bättre, eller hur?

Anf. 13 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Som vi har hört i tidigare inlägg är cirkulär ekonomi är ett relativt nytt och modernt begrepp för något som egentligen har funnits sedan urminnes tider. Tidigare var det en självklarhet eftersom man varken hade möjlighet eller råd att tillverka eller köpa nytt hela tiden. I dag har det blivit en allt större självklarhet eftersom vi inte kan ta ut jungfruliga material i oändlighet och inte heller kan leva i en köp-och-släng-mentalitet när vi ser hur det påfrestar vår jord på så många sätt.

Oavsett orsak borde cirkularitet vara en självklarhet. I den omställning som vi nu är inne i ger oss den cirkulära ekonomin en stor potential att skapa arbetstillfällen och nya affärsmöjligheter för att ytterligare accelerera den cirkulära omställningen. Det förväntas att en omställning till ett mer cirkulärt samhälle kommer att ge cirka 700 000 nya arbetstillfällen inom EU. Hur många av dessa vi tar till Sverige är avhängigt vilka förut-

sättningar vi ger vårt näringsliv, för vi ska inte tro att det är politiken som i sig skapar dessa arbetstillfällen.

Som vi har hört tidigare i debatten finns det i dag exempel på skatter som är rakt kontraproduktiva för att komma längre med den cirkulära ekonomin. Vi är nu i slutskedet för Miljömålsberedningens arbete, och vi har även där diskussioner om en del av dessa skatter. Jag hoppas att alla partier tar med sig detta hem och fortsätter att diskutera i sina partier för att formulera en politik som tar bort dessa hinder för en utökad cirkulär ekonomi. I dag betalas till exempel dubbel kemikalieskatt på återanvända produkter som säljs av en kommersiell aktör. Vi måste ta oss bort från den typen av beskattning.

En annan fördel med den cirkulära ekonomin är att den bidrar ekonomiskt flera gånger, vilket ju verkligen blir en vinn-vinnsituation. Men viktigast av allt: Den hjälper oss att nå våra miljö- och klimatmål.

Cirkulär ekonomi bygger bland annat på samverkan och hållbar omställning. Klimatproblematiken är ju en global fråga som inte bara kan drivas på nationell nivå ur ett ensidigt nationellt perspektiv. Utifrån flera undersökningar bland företagsledare vet vi att de efterlyser fler former av samarbete i dessa frågor. Det är näringslivet som driver frågorna framåt, men vi måste vara på tå häv för att ta bort detaljregler och andra styrande hinder som ligger i vägen.

Fru talman! I en av våra motioner skriver vi att Livsmedelsverket bör få i uppdrag att ta fram en handledningsbok till företagarna om hur de kan minska sitt matsvinn. Allt som kan göras för att underlätta för våra företagare att göra rätt ger ju ett flertal vinster i flera led.

Livsmedelssäkerhet är jätteviktigt, det är inte frågan om det, men i dag har vi regler som leder till att så mycket mat kastas som inte skulle behöva kastas. Uppfinningsrikedomen hos våra entreprenörer är stor, och vi måste hjälpa dem så att de kan släppa loss och utveckla dessa tankar ytterligare för att ta vara på maten samtidigt som vi gör klimatet en god tjänst.

Matpriserna har gått upp på senare tid och kommer väl att stiga ännu mer beroende på läget i omvärlden. Kanske kan det, mitt i allt elände som sker, hjälpa oss till en attitydförändring när det gäller mat och hur man hanterar både rester och mat som har passerat bästföredatum.

Jag vet inte om det är tv-program, influencers, informationskampanjer eller oro och krig i vår närhet som ska hjälpa oss. Men den kunskap som min föräldrageneration har kring att hantera mat skulle vi absolut behöva ta vidare.

Jag har sagt det varje år i den här debatten, och jag säger det även i år: Det är inte farligt att lukta och smaka på maten även om bästföredatum har passerat. Vi måste lära oss att lita mer på våra sinnen än på regler kring livsmedelssäkerhet, som snarare stjälper än hjälper. Är det någon som har lösningen på hur vi ska få bukt med detta problem får den personen gärna höra av sig. Där vill jag lära mig mer.

Jag ska gå över från maten till något som vi gärna använder oss av när vi har ätit klart och ska packa in våra rester, nämligen plast. Jag noterar att regeringen nyligen har gått ut i fråga om plastfrågan. Det är bra. Men i vissa delar blir det väldigt smått om vi bara agerar på en nationell nivå och inte blickar ut över världen. Det är angeläget att minska nedskräpningen av plast liksom att undvika att fossil plast bränns med åtföljande koldioxidutsläpp i atmosfären.

Huvudstrategin för att hindra dessa fenomen bör vara att öka återvinningen av plast. Ekonomiska incitament är ofta effektiva och skulle troligtvis ha effekt även för att öka återvinningen av plast. Kristdemokraterna föreslår därför att Sverige verkar för införande av en internationell nytillverkningsavgift på plast som tillverkas av fossila material. Därigenom skulle plasten få ett högre återvinningsvärde.

För sakens skull vill jag nämna att trots ett oändligt antal genomläsningar av flera personer har det blivit ett fel i motionen, där det på ett ställe står att vi vill ha en internationell återvinningsavgift. Det är självfallet helt fel. Det står bara på ett ställe, men jag vill ändå uppmärksamma alla på det. Det ska stå internationell nytillverkningsavgift, och det står på alla andra ställen. Det är det som gäller och ingenting annat.

Fru talman! Jag ska fortsätta på spåret om återvinning. Det är viktigt att källsortering uppmuntras. Genom att ge företag och producenter större ansvar och möjligheter att hantera avfall kan nya företag och nya jobb skapas. Konkurrens sänker kostnader. Företag som kan och vill ska kunna ta ansvar för hela eller delar av sitt avfall, även så kallat hushållsavfall. Kommuner bör ha fortsatt huvudansvar för brännbart avfall från hushållen som inte lämpar sig för återvinning eller återanvändning. Kommuner bör också få ett ökat inflytande i utformningen av insamlingssystemen för material som lyder under producentansvaret. Kommuner och fastighetsägare som vill ordna insamling av producentansvarsmaterial utöver den garanterade servicenivån ska kunna göra det och få en rimlig ersättning för insamlad material, förutsatt det sker på ett sätt som möjliggör en effektiv återvinning.

Fru talman! Jag noterar att min talartid snart är slut, och jag ska försöka gasa på. Jag går då över till producentansvaret, där jag redan har fått hjälp av min gode kollega Magnus Ek, som tog upp detta i sitt anförande. Producentansvarssystem är ett effektivt och ändamålsenligt sätt att skapa ekonomiska drivkrafter och incitament och göra produkter lättare att återbruka och återvinna. Genom att stärka befintliga system och utveckla nya kan företag och branscher få tillbaka sina produkter och material i slutet av livscykeln för att på så sätt sluta kretsloppet.

Därför är det bra om vi kan få ett skärpt och utvecklat producentansvar. Det skulle ge positiva långvariga effekter för miljön som då kan drivas framåt av branschen själv, vilket är betydligt mer effektivt än om vi satsar på olika statliga lösningar.

Som så ofta sagts från denna talarstol, även tidigare i dag, ska det vara lätt att göra rätt. Och om vi ska få med oss världen på ett mer cirkulärt tänk måste vi ta bort de hinder som ligger i vägen och underlätta så mycket vi bara kan, för det ska vara roligt att ställa om.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 27.

Anf. 14 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag debatterar vi det viktiga området cirkulär ekonomi. Jag står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 9 om återvinning av metaller och mineral.

Fru talman! Vårt klimatarbete och vårt miljöarbete måste genomföras i en ekonomi i tillväxt. Det är människornas uppfinningsrikedom och vilja att förbättra sina liv och världen omkring sig som har gett oss vår fantastiska utveckling.

Grunden i det som vi kallar tillväxt är människans förmåga att hitta förbättringar. Större och större värden skapas från resurser som alltid kommer att vara begränsade, oavsett om det gäller metaller, människors tid, tillgång på mark eller någonting annat. Det är det som är tillväxt. Det är också den ständiga effektiviseringen, driven av människors smarta idéer, företagens möjlighet att utveckla dem och frihandelns förmåga att sprida dem, som ger oss chansen att klara klimatomställningen och stoppa förlusten av den biologiska mångfalden.

Fru talman! Mänsklighetens enorma framsteg under de senaste generationerna har inte varit oproblematiske. Dålig styrning av utvecklingen har lett till suboptimering, där några har vunnit medan andra har förlorat. I dag ser vi framför allt hur vår generation har dragit stor nytta av fossila bränslen samtidigt som koldioxidutsläppen blir en kostnad som får bäras av framtida generationer. Så kan det inte fortsätta.

Liberalerna, och dåvarande Folkpartiet, har alltid kämpat för en hållbar tillväxt. Det är bara i välmående ekonomier som det går att lösa miljöproblemen. Samtidigt får vi inte låta marknadskrafterna bedriva rovdrift på naturen.

Material används i dag ofta ineffektivt. Den växande ekonomiska aktiviteten, som faktiskt har varit till väldigt stor nytta för många människor, har också lett till att uttaget från naturen av en lång rad material blivit ohållbart. Samtidigt utnyttjas många gånger inte möjligheten att återanvända produkter eller ens återvinna materialen som de tillverkats av.

Fru talman! För en liberal är det lätt att se vad detta beror på. En rad kostnader för att skapa en hållbar process är inte inkluderade i priset som konsumenten betalar. Annorlunda uttryckt är det för billigt att utnyttja nytt material i stället för att återvinna material ur en befintlig produkt.

För oss liberaler är principen om att förorenaren betalar viktig. Miljöskatter måste riktas mot det problem som vi vill lösa. Om problemet är uttaget av ny råvara och att återvinningsgraden av ett material är för låg då är det uttaget av ny råvara som ska belastas med eventuella skatter. Vi ska inte beskatta själva återvinningen.

Vi tror också på individens vilja att göra rätt. I inköpsögonblicket behövs tydlig information, genom digitala produktpass, om hur länge tillverkaren räknar med att produkten håller, hur den ska repareras, vilka reservdelar som finns, hur länge den kommer att säljas, hur länge tillverkaren kommer att underhålla mjukvarorna i produkten som de säljer och hur produkten ska återvinnas.

Produkter behöver hålla längre, och de ska i större utsträckning kunna gå att reparera. Komponenter som riskerar att gå sönder ska vara lätta att byta ut. Producenternas ansvar för att produkter fungerar ska förlängas.

Fru talman! Vår hantering av livsmedel förtjänar särskild uppmärksamhet. I dag slängs runt en tredjedel av vår mat, och det sker i alla led. Det stora svinnet representerar en mycket stor klimatpåverkan och ett hårt tryck mot ekosystemen genom att mer mark än nödvändigt används för matproduktion.

Vi måste sluta slänga mat som det inte är något fel på. Och här håller jag med Kjell-Arne Ottosson om att vi måste börja testa maten innan vi anser att den är dålig. Vi måste lita på vårt eget omdöme.

Samtidigt måste vi se över systemet med bästföremärkning. Den mat som sedan slutligen, trots ökade ansträngningar, blir till avfall ska tas om hand, och den ska i första hand göras om till biogas.

Fru talman! En del materialflöden, till exempel för näringsämnen och metaller, behöver slutas i det närmaste helt och bli cirkulära flöden. Vi behöver dock komma ihåg att användningen av olika material förändras över tid.

Nu ser vi till exempel att behovet av batterimetaller ökar kraftigt som ett led i klimatomställningen. Även om vi återvinner de här metallerna till 100 procent behöver vi ändå öka uttaget av dem många gånger om. En kraftig tillväxt för vissa typer av gruvor kan alltså vara helt i linje med en cirkulär ekonomi på grund av andra krav, som i detta fall behovet av en snabb klimatomställning.

Parallellt med ökat uttag är det viktigt att komma ihåg att innovationer samtidigt kan förändra behovet av olika material, till exempel när det gäller batteritillverkning. Där kanske man inte behöver använda så stora resurser som vi använder till batterier i dag alternativt att man hittar material som är enklare att använda och att återvinna.

Vi har länge varit duktiga på att återbruka. När det gäller byggnader, fordon, möbler och konst är det självklart att de säljs vidare. För många material, framför allt för metaller, fungerar återvinningen ganska bra i dag. Vi vet vad vi behöver göra. Fler produkter behöver tillverkas för att kunna hålla länge, och materialåtervinningen behöver öka.

Samtidigt får vi inte stirra oss blinda på att allt ska återvinnas. Ta plast som exempel. Vi ska tillverka plast. Vi ska använda plast, vi ska återvinna plast och vi ska elda upp plast. Men vi ska inte tillverka plast av fossila råvaror. Vi måste ha fokus på vad som är problemet. Cirkulära flöden är inte något självändamål. De är ett verktyg för att nå klimat- och miljömålen.

Skadliga och värdefulla material får inte tillåtas bli avfall. Men för förnybara resurser med liten miljöpåverkan kan det vara vettigt att acceptera en lägre grad av cirkularitet för att i stället spara energi och arbete. Men för de allra flesta produkterna behöver både återanvändningen och återvinningen öka markant.

Fru talman! Möjligheten att skapa cirkulära resursflöden ger oss chansen att fortsätta att bygga världen bättre. Det är en värld där människor är friskare, lever längre och har det bättre. Vi ska samtidigt göra detta genom att trycket mot planeten minskar. Den cirkulära ekonomin är ett verktyg för hållbar ekonomisk tillväxt, och det ska vi använda.

Anf. 15 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru talman och ledamöter! Jag ska börja med att säga något som vi inte brukar säga från Miljöpartiet: Vi behöver öka konsumtionen. Vi behöver öka konsumtionen av klimatsmarta produkter, reparationer, återbrukade produkter och återvunnet material.

Men vi behöver också minska konsumtionen. Vi behöver minska konsumtionen av fossila produkter och produkter som belastar klimatet. Vi behöver minska på slit-och-släng – och till och med på köp-och-släng. Det är inte alltid produkter ens blir använda, utan de köps och läggs åt sidan.

Vi har bara en planet men konsumerar som om vi hade fyra planeter. Om det hade varit ett ekonomiskt bokslut så hade man sett röda siffror.

Det hade gjorts stora åtgärder, men i planetens bokslut tycks det som de röda siffrorna bara får fortsätta.

FN:s generalsekreterare Guterres sa att vi måste sluta kriga mot planeten. Vi måste helt enkelt hålla oss inom planetens gränser. Det är otroligt skönt att höra att det är så många partier som verkligen brinner för cirkulär ekonomi. Det finns många gemensamma åtgärder och förslag som man skulle kunna gå fram med. Jag känner ändå en viss frustration att vi inte kommer fram snabbare när jag ser att det finns så många gemensamma linjer här.

Den europeiska miljöbyrån skrev tidigare i en rapport att den ekonomiska tillväxten och bnp-tillväxten är väldigt viktiga för ett ökat välbefinnande. Vi behöver sjukvård, skolor och allt vad det är. Samtidigt finns det också många baksidor. Vi ser en artkris och en klimatkris.

Vi måste ändå våga prata om den ekonomiska tillväxten och hur vi kan omdefiniera den och få in externaliteterna. Det är en väldigt fin metafor som Kate Raworth använder i *Doughnut Economics*. Vi har planetens gränser som vi inte får överskrida. Men vi har också ett socialt golv som vi inte får underskrida så att det blir fattigdom och armod. Sedan har vi ett säkert utrymme däremellan. Vi borde ändå ha modet att prata mer om hur vi tänker kring ekonomisk tillväxt.

Hur ska vi då göra för att hålla oss inom planetens gränser? Jag tycker inte att vi ska fokusera alltför mycket på den enskilda konsumenten. Det är klart att det ska vara lätt att göra rätt. Men det är inte där som vi hittar de stora kliven.

Vi ska inte ägna oss åt pekpinnar och moraliserande. Vi politiker behöver fixa strukturen och helt enkelt göra det möjligt. Det behövs en tydlig kompass och långsiktiga spelregler. Vi behöver både målsättningar och olika typer av lagregleringar.

Miljömålsberedningen har i uppdrag att ta fram klimatmål för minskade utsläpp från konsumtion. Det är en väldigt viktig pusselbit. Företag kan jobba med sina värdekedjor och med spårbarhet från underleverantör till underleverantör hela vägen.

Här är det inte minst viktigt med standardiseringar men också olika typer av digitala innovationer. Det finns till exempel projekt om textil men också om elektronik. Där bygger man in en digital komponent som bara följer med hela vägen. Det är otroligt viktigt.

Flera har här nämnt strategin och handlingsplanen för cirkulär ekonomi. Jag håller verkligen med Magnus Ek om att vi behöver bygga vidare på den och ta steg vidare. Den har lagt en grund, men vi behöver jobba mer med den. I den finns en vision om ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material. Låt oss fortsätta med det.

Här är problemet att den cirkulära ekonomin i dag är väldigt liten jämfört med den linjära. Vi behöver skifta där, skala upp och se till att det går snabbare. Ett exempel, där jag gör några nedslag i betänkandet, är att Miljöpartiet vill att vi ska införa ett nationellt mål, lagkrav och styrmedel för att minska resursförbrukningen.

Här är det intressant att titta på Finland, som har en målsättning om att förbrukningen av primära råvaror för inhemsk konsumtion 2035 inte ska överstiga 2015 års nivå. Det är ändå en modig målsättning av Finland, som ändå i mångt och mycket är ett råvarutillverkande land.

Den gröna skatteväxlingen är också väldigt viktig i detta. Flera ledamöter har talat om att vi måste se över prissättningen. Det måste helt enkelt bli dyrare med jungfruliga material.

Jag vill också ta upp detta med att återanvända och återvinna elektronik. Det är väldigt viktigt att vi kommer till rätta med frågan. Det handlar om att producentansvaret utvecklas. Här finns en väldigt bra utredning. Vi behöver helt enkelt göra en proposition av den och se till att det kommer vidare.

Det handlar också om kemikalieskatten, så att vi inte dubbelbeskattar begagnat. Här är ett ärende på gång. Det är lite synd att man inte har lyssnat in riksdagspartierna och har fått in det i ärendet. Men vi får hoppas att det finns fler tillfällen att jobba med den frågan.

Sedan vill jag också lyfta fram återvinning av metaller och inte minst de innovationskritiska metallerna och mineralen, vilket är jätteviktigt. Där kom det nyligen forskning från Linköping som jämförde mineralbranschen med återvinningsbranschen vad gäller just detta.

Där ser man att inte bara finns fossila subventioner utan egentligen också linjära subventioner. Det skulle man verkligen kunna titta på och helt enkelt se till att det lönar sig på ett bättre sätt att återvinna mineral.

Byggmaterial skapar också en väldigt stor avfallsström. Här finns det oerhört mycket att göra. Steg har tagits. Men vi behöver göra desto mer. Det är också intressant att titta på att redan i bygglovsskedet ställa krav på att man jobbar cirkulärt i byggprojekt. Då kan vi komma åt de riktigt stora massorna och avfallsströmmarna.

Det är också väldigt viktigt med giftfrihet. Detta har inte nämnts så mycket i dag, men om vi ska cirkulera måste vi se till att det är giftfritt. Vi måste ha rimliga system för att testa, som inte blir alltför betungande, så att vi inte cirkulerar in nya problem, vilket vi har sett exempel på tidigare. Vi kanske borde börja tänka mer på *beginning of life* än på *end of life*.

Vi behöver verkligen tänka till och göra rätt från början. Produktdesign och att öka livslängden på produkter är oerhört viktigt. Så mycket som 80 procent av miljöpåverkan avgörs redan i produktdesignskedet, så där behöver vi lägga mycket krut.

Jag vill också nämna upphandling. Det är ett väldigt viktigt redskap i det här. Upphandlingsmyndigheten har haft i uppdrag att ta fram krav vad gäller fossilfritt och cirkulärt. Man har jobbat länge med detta och har nu fått pengar i budgeten för att jobba ytterligare med det. Det är väldigt viktigt för att driva fram en marknad på kommunal nivå.

Jag slutar som jag började: Vi behöver öka konsumtionen av det som är bra för planeten och minska konsumtionen av det som är dåligt för planeten, så att vi kan hålla oss inom planetens gränser.

Jag står bakom alla Miljöpartiets reservationer men yrkar bifall endast till reservation 2.

Anf. 16 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag miljö- och jordbruksutskottets betänkande om cirkulär ekonomi. Motionerna i detta betänkande handlar bland annat om resursförbrukning och resurseffektivitet, återanvändning och återvinning, skrotning, avfall, matsvinn och plastfrågor. Betänkandet visar på den stora bredden i frågan och på det djupa engagemanget från riksdagens ledamöter. Jag vill yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Fru talman! Det krävs en omställning av samhället för att vi ska nå våra miljö- och klimatmål, trygga vår välfärd och näringslivets konkurrenskraft samt uppnå de globala målen för hållbar utveckling. Vi behöver förändra dagens ohållbara resursanvändning, eftersom den leder till utarmning av biologisk mångfald och spridning av farliga ämnen samt bidrar till klimatförändringarna. Vi måste vända den negativa utvecklingen, rädda hotade ekosystem och säkra möjligheten till en hållbar resursanvändning för kommande generationer. En del i denna vision är just den cirkulära ekonomin.

Sverige kan skapa en hävstång från det nationella till det globala genom att vara det goda exemplet som visar hur vi slår vakt om vår planet och vårt näringsliv och hur detta går hand i hand. Sverige har, som ett av världens mest innovativa länder, goda förutsättningar att ta sig an denna omställning. Genom teknikutveckling och innovation för cirkulära lösningar kan viktiga steg tas för stärkt konkurrenskraft.

Många svenska företag ser redan möjligheterna med att ställa om sin verksamhet i linje med en mer resurseffektiv cirkulär ekonomi. Allt detta ger också fördelar på den globala marknaden, där svenska företag kan exportera de produkter och tjänster som efterfrågas när världen ställer om.

Omställningen till en cirkulär ekonomi skapar vi tillsammans. Det handlar om politiken, näringslivet, offentlig sektor, akademi, privatpersoner och civilsamhället. Som ett led i detta inrättades Delegationen för cirkulär ekonomi i april 2018. Detta är regeringens rådgivande organ, som har till uppgift att vara ett kunskapscentrum och en samordnande kraft för näringslivets omställning till en cirkulär ekonomi. Delegationen ska även identifiera hinder och fungera som en katalysator.

För att öka takten i omställningen ännu mer beslutade regeringen i juni 2020 om en nationell strategi för cirkulär ekonomi och i januari 2021 om en handlingsplan med över 100 beslutade åtgärder inom områden som industriomställning, materialförsörjning, teknikutveckling och avfallshantering.

Regeringen har också i budgetpropositionen för 2021 och 2022 föreslagit en rad budgetsatsningar som bidrar till omställningen till en cirkulär ekonomi.

Många viktiga beslut och styrmedel är alltså på plats, men som betänkandet och debatten här i kammaren visar är uppgiften stor och frågorna omfattande. Jag är därför glad att ytterligare en viktig pusselbit i arbetet kom på plats häromveckan.

Fru talman! Jag talar om plasten. Plast är ett viktigt och allmänt förekommande material i vår vardag. Det finns många användningsområden där vi i dag är beroende av de egenskaper som plasten har. Detta innebär att vi inte kan sluta använda plast, men hanteringen av plast måste bli cirkulär och hållbar.

Nedskräpningen på land och i hav, svårigheten att materialåtervinna plast och utsläppen av växthusgaser från plastförbränning och plastproduktion gör plasten till en av vår tids stora miljöutmaningar. Därför behöver vi göra tre saker. Vi måste minska mängden plast, se till att rätt plast hamnar på rätt plats och göra plasten mer återvinningsbar.

Den 21 februari presenterade regeringen Sveriges första handlingsplan för att minska plastens påverkan på klimatet och miljön. Handlingsplanen tar ett helhetsgrepp om plasten genom en mängd åtgärder såsom ny lag-

stiftning, budgetsatsningar och uppdrag till myndigheter. Jag vill särskilt nämna några exempel på åtgärder.

Det finns ett nytt mål om att plastförpackningar i genomsnitt ska innehålla 30 procent återvunnen råvara år 2030. Fler förpackningar ska också bli återanvändbara, och användningen av engångsmuggar och matlådor ska minska med 50 procent till år 2026.

Regeringen gör också flera budgetsatsningar inom plastområdet. Naturvårdsverket får ytterligare 25 miljoner per år 2022–2024 för att både nationellt, inom EU och globalt stärka arbetet för en mer cirkulär och hållbar plasthantering.

Samtidigt görs särskilda satsningar för att minska nedskräpning. Det handlar bland annat om strandstädningsbidrag och genomförande av engångsplastdirektivet i Sverige.

En del av problemet med plast är att många plastsorter inte går att materialåtervinna. Kemikalieinspektionen får därför i uppdrag att utreda vilka ämnen som hindrar eller är problematiska för att plast ska kunna återvinnas.

Som vi hört tidigare i debatten står byggsektorn för en stor del av plastanvändningen – 20 procent. Därför har regeringen gett Boverket i uppdrag att utveckla arbetet med omställningen i bygg- och fastighetssektorn.

Omställningen till en cirkulär plasthantering är nödvändig för att Sverige ska ligga längst fram i klimatomställningen och kan leda till nya innovationer och företag, ökad konkurrenskraft och fler nya gröna jobb.

Fru talman! I går fattade världens länder ett beslut på FN:s miljöförsamling i Kenya om att det behövs ett globalt avtal mot plastföroreningar. Det här är ett historiskt beslut. Det är den största miljööverenskommelsen sedan Parisavtalet. Vi i Sverige har länge kämpat för ett globalt plastavtal, och nu kan vi äntligen påbörja FN-förhandlingarna.

Beslutet innebär att FN nu har satt ramarna för de kommande förhandlingarna. Nu påbörjas det viktiga arbetet med att ta fram ett globalt rättsligt bindande avtal.

Plastföroreningar är ett gränsöverskridande problem som kräver globala lösningar och åtgärder. Det här beslutet är ett stort och viktigt första steg. Med ett globalt avtal har vi möjligheten att gemensamt komma fram till mål och konkreta åtgärder för hela livscykeln för plast.

(Applåder)

Anf. 17 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Marlene Burwick för anförandet, där platen med all rätt tog en del plats. Även jag nämnde det globala avtal som har tecknats av FN. Det är klart att det här ger förhoppningar om att man hittar ramverket men sedan också klär det i ord och i handling för att komma åt föroreningar.

Den handlingsplan som regeringen har antagit för platen är naturligtvis också bra. Jag noterar dock att en del av dem som har kommenterat handlingsplanen – jag tänker bland annat på Avfall Sverige – tycker att det är få nyheter. Vart försvann till exempel den kemiska återvinningen? Den nämns över huvud taget inte i handlingsplanen men presenterades så sent som för ett år sedan som en väldigt innovativ teknik. Här ska vi gå vidare.

I mitt anförande talade jag om dialogen, som även Amanda Palmstierna tog upp i sitt anförande. Det handlar om vikten av att man talar med

varandra och lyssnar in vad till exempel näringslivet behöver. Det förvånar mig att regeringen inte tycks ha gjort det i den utsträckning som man skulle önska för att vi ska kunna gå vidare med de olika stegen mot en bättre användning av plasten, så att den faktiskt hamnar på rätt plats. Vilket är Marlene Burwicks svar på frågan varför återvinningsindustrierna är kritiska?

Prot. 2021/22:78

3 mars

Cirkulär ekonomi

Anf. 18 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag ska inte göra mig till talesperson för återvinningsindustrierna, men min uppfattning är inte att man är konstruktiv. Jag kan tänka mig att man i många situationer vill peka på att någonting kan vara bra men vill ha ytterligare saker eller åtgärder genomförda. Vad jag har sett finns den typen av synpunkter. Men jag har inte uppfattat något annat kritiskt. Regeringen för absolut en aktiv dialog med de relevanta parterna i den här frågan. Det är min bestämda uppfattning.

Anf. 19 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Då vet vi väl egentligen inte vem som har rätt, men jag konstaterar vad jag har läst i pressmeddelanden. Där läser jag in att det finns övrigt att önska.

Marlene Burwick sa i sitt anförande att många styrmedel är beslutade. Det var en fråga som även jag hade uppe. Men jag tycker också att det är viktigt att veta om styrmedlen styr rätt. När vi dit vi vill? Jag hade ett antal exempel på olika styrmedel vars resultat man nu kanske förvånas över. Vi får konstatera att resultaten inte alltid blivit de önskvärda. Jag tänker på plastpåskatten, skatten på avfallsförbränning och skatten på elektronik. Man måste lyssna och undersöka om vi gör rätt saker. Men det tycks inte regeringen vara så benägen till.

I går när jag satt och läste lite olika dokument hamnade jag i *Långtidsutredningen* från 1999, där det finns ett inspel om att man gjorde och behövde göra samhällsekonomiska analyser av det som då kallades kretsloppsekonomin. I dag heter det cirkulär ekonomi, men det är samma syfte. Man efterfrågade alltså detta redan då. Men varför slår regeringen dövörat till när det gäller att göra mer av den här typen av analyser?

Skatteverket har tittat på avfallsförbränningsskatten och sagt att det inte är någon bra idé. Vi nådde längre redan från första början. Då undrar jag: Är regeringen beredd att göra något med plastpåskatten och slopa avfallsförbränningsskatten?

Anf. 20 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Betty Malmberg för frågorna. Jag och regeringen instämmer självklart vad gäller vikten av samhällsekonomiska analyser. Det är förstås utgångspunkten i regeringens arbete hela tiden.

Jag skulle ändå vilja problematisera det här området, som jag vet att Betty Malmberg är väl insatt i. Frågan om cirkulär ekonomi har ju många ingångar och många bottenar. Någonting som är viktigt i det här sammanhanget är till exempel att vi måste minska användningen av plast över huvud taget. Det är inte bara fråga om cirkularitet, utan vi måste även minska användningen totalt sett. Det är också en viktig del i EU:s engångsplastdirektiv, så vi behöver hitta olika ingångar i det här arbetet.

Även frågan om giftfritt, som bland annat ledamoten Amanda Palmstierna tog upp i sitt anförande, är väldigt viktig. När det gäller de olika styrmedlen går våra ambitioner åt samma håll, men det jag vill försöka problematisera kring är att det även är väldigt viktigt att vi styr rätt. Vi är helt överens när det gäller exempelvis vikten av giftfritt och att vi inte får ämnen som gör att vi får in gifter i våra kretslopp.

När det gäller plastpåsarna har vi direktiv från EU om att till exempel minska förbrukningen av tjocka plastpåsar, därav plastpåseskatten. Vi har också sett att användningen verkligen har minskat kraftfullt. Svenska folket vill vara med och ställa om och ta ansvar. Många kommuner har också ställt om, exempelvis på så sätt att de nu använder papperspåsar för matavfallet. Detta är en del av en omställning som man gör för att minska förbrukningen av vissa ämnen.

Det var ett långt svar på Betty Malmbergs fråga, men jag har en vilja att problematisera detta med tanke på svårigheterna på området.

Anf. 21 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Ledamoten Burwick har för mig varit en värderad förhandlingspartner och samarbetspartner under en stor del av denna mandatperiod. Jag uppskattar verkligen det samarbete som vi å våra partiers vägnar haft, inte minst vad gäller att genomföra de delar av januariavtalet som härrör från cirkulär ekonomi och andra miljöfrågor. Jag tror verkligen att Marlene Burwick har varit en tillgång för sitt parti där.

Men det är också så att ledamoten Burwick är representant för det parti som har innehaft regeringsmakten under hela denna mandatperiod. Det finns en hel del saker som jag verkligen saknar. Jag undrar varför de inte har kommit till. Vi kan lämna det som vi har lyckats med åt sidan – det är för det mesta bra saker. Det är vissa stora saker som verkligen hade behövts på området cirkulär ekonomi.

Jag har nämnt den översyn som skulle behövas av svensk avfallslagstiftning. Vi behöver se till att vi går från det linjära till det cirkulära även i hur lagen ser på hur resurser ska användas. Det skulle kunna behövas en paraplyutredning för att plocka de lågt hängande frukterna och lösa de små problemen. Sådana finns i en lagstiftning som inte har setts över i sin helhet på länge.

Dessutom har regeringen lämnat en hel del saker i byrålåden. Den utredning om producentansvar för textilier som vi tillsammans förhandlade fram har inte lett till någon proposition. Någon sådan ser heller inte ut att komma på riksdagens bord före valet. Likadant är det med frivalsutredningen. Utredaren sa att det här är någonting som verkligen hade kunnat gynna cirkulär ekonomi i Sverige, men det blir kvar i byrålåden. Detta är problem vi ser även på andra områden i miljöpolitiken. Miljömålsberedningen lade två år på havsmiljöpolitiken, men det har heller inte lett fram till någon proposition.

Det här är en fråga som inte bara ska ställas till Marlene Burwick och kanske inte ens bara till Socialdemokraterna, eftersom det är Miljöpartiet som har suttit i Miljödepartementet. Men trots allt fattar en regering beslut kollektivt. Varför har det inte hänt mer här? Hur ska väljarna när de går till valurnan tänka sig att Socialdemokraterna och Miljöpartiet gör goda saker för miljön, när man har låtit bli de här sakerna, som hade varit rätt låtta att genomföra?

Anf. 22 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Det var bra att du, Magnus Ek, inte ställde en fråga om allt bra vi har gjort, för då hade min repliktid inte räckt till eftersom det är så himla mycket.

Svaret på din fråga är att under denna mandatperiod har regeringen tillsammans med samarbetspartierna och inom ramen för januariavtalet gjort enormt stora framsteg på området för cirkulär ekonomi. Många översyner och utredningar har genomförts, och ett stort arbete pågår för närvarande inom Regeringskansliet. Det är helt enkelt ett väldigt stort inflöde i många ärenden som gör att det ännu inte har landat i propositioner.

Ledamoten borde kanske ha fler diskussioner med det ansvariga statsrådet, men jag kan konstatera att mycket bra arbete har gjorts. En grund för ny lagstiftning och nya förslag från regeringen finns som stöds av en majoritet i riksdagen. Det finns alltså gott hopp om framtiden på detta område.

Anf. 23 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Det är skönt att ha gott hopp om framtiden, men vi måste också kolla på vad vi har gjort eftersom vi vet hur angeläget och bråttom det är. Vi har en klimatkris som Sverige måste hjälpa till att lösa genom att sänka sina utsläpp och göra det fort.

Det handlar om att transformera vår ekonomi på mindre än en generation. Detta görs inte i en handvändning och att då sitta och hålla på förslag som kan ta oss närmare målet är inte god miljöpolitik, oavsett hur bra utredningen är. Det är inte rätt sätt att styra ett samhälle att lämna verktyg i verktygslådan som är färdiga att ta till. Men tyvärr har regeringen gjort precis det under denna mandatperiod.

Jag tror inte heller att Miljödepartementet har haft mer att göra än andra departement. De senaste två mandatperioderna har någonting gått fel, för det har knappt kommit några propositioner från Miljödepartementet till riksdagen. Men det är här vi beslutar om medlen och ändrar lagstiftningen, och för att kunna göra det måste vi få förslag från regeringen. Det är så vårt demokratiska system fungerar. Det här är ett underbetyg till de ansvariga statsråden sedan 2014. Men en regering fattar också beslut kollektivt.

När det gäller producentansvaret för textilier, där det såvitt jag vet inte råder politisk konflikt, finns det en färdig utredning som beskriver hur det skulle kunna se ut. Det kan säkert behöva skruvas på detaljer och finslipas lite, men det är det vi är till för.

När vi har lagt två år i Miljömålsberedningen på att ta fram beslut, som vi absolut kan diskutera men där det finns en bred politisk enighet, och de blir kvar i verktygslådan är det inte att leverera resultat för miljön.

Både Socialdemokraterna och Miljöpartiet kommer att behöva svara på hur det har kunnat bli så här.

Anf. 24 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag uppskattar Magnus Eks stora engagemang i frågan.

Låt oss fokusera på ämnet för debatten, nämligen cirkulär ekonomi. Jag tycker att regeringen har levererat väldigt mycket på detta område tillsammans med januaripartierna. I mitt anförande nämnde jag strategin, den första i sitt slag att antas i Sverige, som efterföljdes av en handlingsplan med många åtgärder. I den var vi också tydliga med att vi skulle fortsätta

att följa upp de viktigaste materialströmmarna, och den 21 februari presenterades handlingsplanen för plast.

Jag delar alltså inte Magnus Eks uppfattning om regeringens arbete, utan jag tycker att regeringen har levererat många bra förslag som har fört denna fråga framåt. Vi kommer också att fortsätta leverera bra förslag som bottnar i utredningar som har genomförts under denna mandatperiod.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 mars.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.34 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 4 Frågestund

Anf. 25 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av socialminister Lena Hallengren, infrastrukturminister Tomas Eneroth, statsrådet Anna Hallberg och statsrådet Ida Karkiainen.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Socialminister Lena Hallengren besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor som rör hennes eget ansvarsområde.

Utredningen om LVU

Anf. 26 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Det går i dessa dagar inte att värja sig för det fasansfulla som sker i Ukraina. Samtidigt måste dock arbetet gå vidare i Sveriges riksdag.

I tisdags kom den utredning gällande LVU och tvångsplacerade barn som vi moderater har initierat och som sex av riksdagens åtta partier står bakom – alla partier utom Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Socialministern har hävdat att det inte är möjligt att ha barnets bästa som ett eget rekvisit i lagstiftningen, men just detta föreslår utredaren Anders Hagsgård – det vill säga det som skulle bli lex Lilla hjärtat på riktigt.

Då är min fråga till socialministern: Hur avser regeringen och socialministern att gå vidare med denna utredning för att förbättra det som slutgiltigt ska bli lex Lilla hjärtat?

Anf. 27 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack för frågan, Camilla Waltersson Grönvall! Vi behöver väl inte säga det inför varje inlägg, men det är klart att situationen i omvärlden och invasionen från Ryssland i Ukraina präglar den här stunden. Men naturligtvis ska vi diskutera mycket annat, och mycket arbete måste fortgå.

Det har också skett under de gångna två åren när vi har haft en pandemi att hantera. Då har just frågan om placerade barn och den så kallade lex Lilla hjärtat varit en av de mest prioriterade frågor som Socialdepartementet har arbetat med, vid sidan av att hantera all den lagstiftning som vi har haft på vårt bord när det gällt pandemin.

Det kommer en proposition till riksdagen inom kort för att hantera situationen – med vårdnadsöverflytt, med flyttningsförbud, med drogtester. Sedan har ju också den utredning kommit som Camilla Waltersson Grönvall hänvisar till och som jag skulle gissa att alla partier i socialutskottet ändå vill ta vidare på ett klokt sätt. Men hur det görs, hur man nu ska hantera den utredning som man har beställt, är i första hand en fråga för Sveriges riksdag.

Anf. 28 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Jag har den bestämda uppfattningen att när vi ska arbeta för att våra mest utsatta barn ska få det bättre gör vi det bäst om vi gör det över alla partigränser och på ett så långsiktigt sätt som bara är möjligt.

Utan tvekan är det så att delar av den lagrådsremiss vi fått ta del av inte helt överensstämmer med de delar som finns i utredningen. Jag sträcker då fram en hand för ett gemensamt arbete. Vad svarar ministern?

Anf. 29 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Vi har verkligen försökt att hantera denna fråga skyndsamt. Jag tror att det är det som allra mest gynnar de barn som berörs. Vi har också sagt att den utredning som riksdagen har beställt naturligtvis får gå på remiss, och så får vi se hur remissmottagandet blir. Det är ett omfattande arbete som har bedrivits, och det är ett viktigt arbete som kommer att behöva bedrivas också framöver, med den utredning som riksdagens socialutskott har beställt.

Beredskapen för ryska motsanktioner

Anf. 30 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! I dagsläget upplever vi en kraftigt eskalerande konflikt mellan Ryssland och västvärlden, inklusive Sverige, efter det att Ryssland genomfört en folkrättsvidrig invasion av Ukraina och dessutom för närvarande för ett brutalt krig mot landet.

Som följd av denna konflikt kan det antas att olika leveranser från Ryssland till Sverige kan försvåras och i många fall utebli. Det är viktigt att Sverige har en beredskap för detta och för den situation som kan följa, så att det inte drabbar den svenska ekonomin mer än nödvändigt på sikt.

Därför har jag en fråga till utrikeshandelsminister Hallberg: Vilken beredskap finns för de motsanktioner som nu Ryssland kan tänkas rikta mot Sverige, särskilt avseende produkter som kan vara flaskhalsar i ekonomin, som vissa råvaror i tillverkningsindustrin?

Anf. 31 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Tack, Aron Emilsson, för en väldigt viktig och central fråga i nuläget! Jag vill också börja med att säga, vid denna min första möjlighet, att det är ett fruktansvärt läge i Europa vi befinner oss i. Det handlar framför allt om den stora oron för liv och för människor på flykt. Men naturligtvis måste vi i detta läge också kunna tala om ekonomi och handel.

Från svenskt perspektiv är vi relativt förskonade från att vara så beroende av Ryssland och Rysslands ekonomi. Precis som Aron Emilsson säger finns det dock några råvaror och insatsvaror som är centrala. I min dialog med de svenska företag som står för denna import tittar vi nu tillsammans – det är företagen som bär ansvaret – på att styra om leverantörskedjorna till andra länder. Det finns väldigt många bra möjligheter att göra detta. Sårbarheten är alltså inte fundamental.

Vi ligger väldigt nära den här frågan från regeringens sida, och vi har en ständig dialog med de företag som berörs, framför allt i ett sårbarhetsperspektiv.

Anf. 32 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet!

Jag vill passa på att utveckla tanken något och fråga vilken ytterligare beredskap som kan finnas, inte minst tillsammans med våra nordiska grannländer. Statsrådet är ju också Nordenminister. Vi talar ofta om att vi ska vara världens mest integrerade region, och då ska vi kanske också ha en beredskap för att gemensamt rusta våra arbetsmarknadsregioner och ekonomier i det här läget.

Gör man någon typ av beredskapsbedömning av om det finns andra exportörer som kan ersätta ryska produkter av det slag där det kan antas bli brist? Har detta kartlagts? Har man någon nära samverkan med industrin utöver handelskamrarna?

Anf. 33 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Precis så är det. Dagen efter invasionen hade jag ett samtal med min finske kollega handelsminister Skinnari.

Också i ett EU-perspektiv ser vi över vår resiliens. Jag har i morgon ett möte med Frankrikes handelsminister här i Stockholm, just för att se vad vi kan hjälpas åt med länder emellan. Samordning inom EU är A och O i det här läget, men också samordning mellan å ena sidan politiken och regeringarna och å andra sidan industrin och företagen.

Jag har också gett ett uppdrag till Kommerskollegium att göra en sårbarhetsanalys, som kommer nu i dagarna.

Anf. 34 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Hallengren.

Coronakommissionen har ju nyligen kommit med sitt betänkande, där man berättigat kritiserar regeringen för att inte fullt ut ha tagit ledarskap och framför allt för att ha låtit andra hålla i taktpinnen. Vi står nu inför en ny kris som kommer att påverka Sverige på många olika sätt. Jag är därför angelägen om att regeringen nu förbereder sig och ser till att vi kan hantera konsekvenserna av den.

Vi ser nu utifrån det EU-beslut som är fattat att vi kommer att ta emot ett stort antal flyktingar i Sverige – och det ska vi göra, för Sverige är långt ifrån fullt. I det läget kommer det att ställas stora krav på den svenska sjukvården när människor kommer från Ukraina och hit, inte minst beroende på att många av dem till exempel inte har covid-19-vaccinerats. Det finns också andra stora sjukvårdsbehov.

Min fråga till statsrådet är: Har regeringen vidtagit åtgärder för att se till att den svenska sjukvården nu rustar sig för att ta emot alla dem som flyr för sina liv?

Anf. 35 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Anders W Jonsson, för frågan! Det var så mycket intressant i själva anförandet så jag kan nog nästan inte låta bli att kommentera det.

Jag vill säga att jag tycker att vi har ett tydligt, starkt och väldigt beslutsamt ledarskap i Sverige. Jag vill också säga att jag tror att det är klokt att lyssna på expertmyndigheter, bland annat Försvarmakten. Det är två områden där jag tror att beredskapen är god och där vi har de allra bästa förutsättningarna.

När det sedan gäller hälso- och sjukvården, som Anders W Jonsson mer specifikt ställer frågan om, har vi ju haft en utredning som har arbetat i över tre och ett halvt år och som faktiskt också den kom med sitt slutbetänkande i förra veckan. Den handlar om hur vi ska ha en stark beredskap i hälso- och sjukvården vid händelse av kris och händelse av krig. När den beställdes kändes krig långt borta, men det är klart att det handlar om att Socialstyrelsen tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner och hälso- och sjukvårdsdirektörer och andra ser till att vi har koll på den svenska beredskapen för att vi ska ha möjlighet att bistå i den situation då vi får en skarp förfrågan, vilket vi ännu inte har fått.

Anf. 36 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Den utredning som kom i förra veckan kommer inte att vara svaret på den här frågan. Vi har flyktingar som redan i dag kommer till Sveriges gränser. Vi måste se till att sjukvården kan hantera det här. En första sak som man kommer att möta är att det kommer människor som inte ens är covid-19-vaccinerade.

Min fråga är specifik utifrån hur situationen är nu: Vad har regeringen gjort för att i dag se till att den svenska sjukvården rustar sig för den här vågen av flyktingar som kommer att komma till Sverige?

Frågestund

Anf. 37 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! När det gäller en beredskap för sjukvården har vi en diskussion om huruvida Sverige kan komma att behöva ta emot patienter och öppna upp den svenska sjukvården för att bistå i den mån den egna vården inte räcker till. Det är en sak.

Mer specifikt när det gäller vaccination krävs det inte någon visering för att från Ukraina ta sig till ett europeiskt land, men det är fortfarande så att det är ett tredjeland där det krävs att man är vaccinerad.

Det här är en fråga som vi tittar på, vill jag säga. Jag vill också komplicera det lite ytterligare och säga att covid-19 väl är *en* sak, men det är klart att vi också har vaccinationer mer generellt. Det är en vecka sedan invasionen, och vi arbetar med den frågan.

Polens hantering av flyktingar

Anf. 38 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Rysslands invasion av Ukraina är ett brott mot folkrätten, och med kriget kommer ett oerhört lidande. UNCHR räknar med att 7 miljoner människor kommer att tvingas på flykt. Polen är det största mottagarlandet, men solidariteten har visat sig vara selektiv. Svarta människor på flykt tillåts inte korsa gränsen och tillåts inte kliva på bussar eller tåg ut ur ett land som är en krigszon. Studenter från afrikanska länder och barnfamiljer stoppas av gränspolis baserat på deras hudfärg.

Vänsterpartiet anser att Sverige och regeringen omgående måste markera mot denna rasism och försvara asylrätten så att den gäller alla som flyr. Vi kan inte vara tysta när den här rasismen pågår.

Min fråga till statsrådet är: Avser regeringen att markera mot detta och agera på EU-nivå mot den här rasismen vid gränsen?

Anf. 39 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Tony Haddou, för frågan!

Sverige står upp för asylrätten. Det är väldigt viktigt. Det pågår just nu ett möte i Bryssel med migrationsministrarna som bland annat diskuterar massflyktsdirektivet. Det är en sak, men när det handlar om att göra uttalanden kan jag inte säga här och nu hur den frågan tas vidare. Men vi står upp för asylrätten inklusive det som Tony Haddou talar om.

Anf. 40 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Det jag talar om är att man gör skillnad på vem som har rätt att fly en krigszon. Om man står upp för asylrätten måste man också kunna stå upp för att människor ska kunna få skydd utan att utsättas för rasism och diskriminering. Jag tycker att Sveriges röst i de här EU-diskussionerna ska vara väldigt tydlig mot Polen som stoppar människor baserat på deras hudfärg. Jag tycker att Sverige helt klart kan markera mot denna rasism och faktiskt agera mot den.

Anf. 41 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Eftersom migrationsministern just nu är på plats på ett EU-möte vill jag inte uttala mig ytterligare i frågan, men jag är alldeles övertygad om att de markeringarna görs.

Anf. 42 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Ukraina behöver vårt stöd. Det värmer att se den givmildhet som svenska folket visar genom ekonomiska bidrag och stöd på annat sätt till Ukraina och dess folk.

Kristdemokraterna välkomnar att också regeringen vill medverka till att Sverige som nation bidrar med det som Ukraina behöver. Det finns bland annat behov av sjukvårdsmateriel och läkemedel. I går berättade regeringen om sin generella och positiva inställning, men flera besked som gavs var vaga och oprecisa, inte minst avseende läkemedel.

Som har nämnts innan är Coronakommissionens bedömning att regeringen under den inledande fasen av pandemin inte i tillräcklig omfattning använde det nationella ledarskap som krävdes.

Min fråga till statsrådet är därför: Kommer regeringen att visa nationellt ledarskap nu och göra vad som krävs så att Ukraina får hjälp med den sjukvårdsmateriel och de läkemedel som de kan behöva?

Anf. 43 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag noterar oppositionens synpunkt när det gäller ledarskapet under den inledande fasen av pandemin. Det var kanske inte helt oväntat, förvisso.

När det däremot kommer till beskeden om sjukvårdsmateriel som regeringen gav i går, mindre än en vecka efter den ryska invasionen av Ukraina, tycker jag att de var tydliga. Jag beskrev då tillsammans med Socialstyrelsens generaldirektör på vilket sätt som Sverige svarar upp mot de behov som Ukraina har gett uttryck för.

Det är viktigt att den europeiska civilförsvarsmekanismen är den som vi använder oss av, såväl från Ukrainas håll för att uttrycka behoven som finns som från Sveriges och andra EU-länders håll när man ska svara upp så att Ukraina verkligen får det som de behöver och inte någonting annat, för det kommer att vara svårt för dem att ta hand om det.

Sedan frågar Acko Ankarberg Johansson mer specifikt om läkemedel. I dagsläget arbetar vi med att kunna bistå i den mån som också det efterfrågas, men vi ska inte ha gamla läkemedel, utan vi måste på ett säkert sätt se till att vi kan bistå med läkemedel.

Anf. 44 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, socialministern, för svaret!

Det är sant när det gäller läkemedel att kylkedjor och mycket annat är synnerligen viktigt, inte minst när det gäller till exempel insulin och annat som många människor är beroende av. Det är ett slags praktisk fråga att hantera. Men jag tog snarare sikte på den andra delen, därför att Coronakommissionen sa att det finns ett mycket större utrymme för regeringen att agera än vad den använde sig av under pandemin. Nu är vi där igen.

I går refererades till att det finns lagar och regler som hindrar att vi kan bistå med läkemedel. Vad gör regeringen för att visa det ledarskap som krävs om Ukraina behöver läkemedel?

Anf. 45 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det är inte lagar och regler som är hinder i vägen. Man kan göra undantag när det gäller möjligheten att vara parthandel till exempel. Men här arbetar vi också tillsammans på den europeiska nivån. Det är många gånger EU-direktiv som styr hur vi ska distribuera läkemedel och vilka förutsättningar som ska gälla för att man ska få skänka läkemedel.

Jag vill också understryka att det inte bara är när det handlar om skyddsutrustning som Ukraina efterfrågar specifika produkter, utan det gäller också läkemedel. Sverige är ett land av 28 som ska bistå, och vi ska göra det på Ukrainas efterfrågan.

Uppföljning av pandemins långvariga effekter

Anf. 46 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Även min fråga går till statsrådet Hallengren.

Covid-19-pandemin visade sig vara en mycket långvarig och för många människor i vårt land oerhört svår prövning. Vi har redan sett att den inte var den sista prövning som vi eller Europa kommer att utsättas för.

Pandemilagarna gäller fortfarande, och pandemins effekter är inte över. Vi vet att många unga människor har fått sina tonår radikalt förändrade jämfört med hur de hade trott att de skulle vara. Deras skolgång har varit en helt annan. Många äldre människor har levt i en oerhörd ensamhet, och många småföretagare har riskerat att få sina livsverk omkullkastade eller faktiskt sett dem falla.

Min fråga till statsrådet är: Vilka åtgärder är regeringen villig att vidta för att analysera, följa upp och motverka de långvariga negativa effekterna av den pandemi som vi har gått igenom? Kan regeringen exempelvis tänka sig att tillsätta en uppföljningskommission som säkrar människors hälsa och ger långsiktigt stöd?

Anf. 47 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Lina Nordquist, för frågan!

Jag noterar att Liberalerna inte ens kunde vänta in Coronakommissionens betänkande innan man ville ha en ny kommission tillsatt.

Det kommer naturligtvis att analyseras på längden och bredden. Det kommer att kunna handla om specifika utvärderingar som tittar på enstaka delar, men jag tror också att forskningen kommer att vara väldigt välkommen i detta fall. Det gäller inte bara den svenska forskningen utan också internationell forskning, för någonting som Coronakommissionen också pekar på är att det är väldigt oklart hur enskilda åtgärder egentligen har bidragit till minskad smittspridning.

Däremot ska jag gärna ta tillfället i akt och säga att Coronakommissionen också är tydlig och säger att de delar bilden av att vi gjorde rätt vägval, vilket ju har varit en förutsättning för att svenska folket har kunnat leva så mycket friare och i ett så mycket mer öppet samhälle än i många andra länder i vår omvärld.

Även om pandemilagen gäller ett litet tag till har vi en helt annan situation i dag.

Ja, vi ska lära. Men jag tror inte på en helt ny kommission som har ett så brett uppdrag.

Anf. 48 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Det stämmer att Liberalerna gjorde den bedömningen, eftersom kommissionens utlåtande skulle komma lång tid innan sluteffekterna av pandemin kan ses. Vi ville därför gå lite i förväg och tänkte att man kommer att behöva en framtida analys. Det är något som jag önskar, och som också Coronakommissionen visade sig önska, att även regeringen hade gjort.

Kommissionen säger i sin analys inte bara det statsrådet framhåller utan också att krisledningen präglades av motsättande budskap, dämpande av oro som huvudsak och många andra väldigt farliga saker.

Anf. 49 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Vi ska naturligtvis analysera inte minst de delar av betänkandet som handlar om hur själva krishanteringen ser ut och hur vi organiserar oss på allra bästa sätt. Det är förstås vår ambition.

Återigen – jag ser inte att vi skulle tillsätta en så pass bred kommission med det breda uppdraget. Jag ser däremot ett behov av att framöver titta på specifika delar.

Jag välkomnar också den forskning som vi säkert kommer att se på området, eftersom effekter kommer att ses under lång tid framöver. Det är väl egentligen svårt att veta när vi kan utvärdera vad som har hänt under pandemin. Det kommer att vara en lång tid.

Fria tågresor för ukrainska flyktingar

Anf. 50 AXEL HALLBERG (MP):

Fru talman! Min fråga går till infrastrukturministern.

Just nu gör Sverige, Europa och stora delar av världen vad vi kan för att stötta Ukraina genom stödpaket, genom bistånd, genom civilsamhället och genom att välkomna de medmänniskor som nu flyr från krigets fasor.

Häromdagen meddelade DSB, den danska motsvarigheten till SJ, att de har ingått ett avtal med det danska transportministeriet som innebär att alla ukrainska flyktingar får resa gratis med deras tåg. En rad andra länder har också öppnat för fria resor för ukrainska flyktingar. Även Region Skåne och Region Stockholm har fattat beslut om fria resor för ukrainska flyktingar.

Jag vill därför fråga infrastrukturministern om det pågår ett arbete likt det i Danmark för att tillgodose fria resor för ukrainska flyktingar. Om det inte gör det undrar jag om infrastrukturministern är beredd att inleda en dialog i syfte att ukrainska flyktingar ska få åka gratis med SJ:s tåg.

Anf. 51 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack för frågan, Axel Hallberg!

Det är inspirerande att se det starka engagemang som finns världen över för situationen i Ukraina och viljan att hjälpa till när människor på grund av den ryska invasionen får fly för sina liv men också för att stödja och hjälpa Ukraina med olika typer av insatser. Som ni säkert vet har Sverige bidragit ordentligt och bidrar nu på en mängd olika sätt för att stötta Ukraina och för att hjälpa folket att hantera vardagen. Jag gläds åt att det finns ett starkt engagemang.

Prot. 2021/22:78

3 mars

Frågestund

Vi har noterat att flera transportbolag väljer att göra ett sådant ställningstagande. Det är ingenting som regeringen i Sverige beslutar om, utan det är upp till varje enskild aktör att avgöra huruvida man vill subventionera biljetter eller låta ukrainska flyktingar resa genom att till exempel bara uppvisa pass. Det är en process som pågår i flera europeiska länder.

Anf. 52 AXEL HALLBERG (MP):

Fru talman! Tack för svaret, infrastrukturministern!

Det pågår som sagt ett intensivt arbete i Sverige och flera andra länder för att stötta Ukraina på bästa möjliga sätt. Det arbetet måste ske på alla sätt och på alla politikområden. Jag vill därför ställa ännu en fråga till infrastrukturministern.

Givet det otroligt allvarliga och exceptionella läge vi befinner oss i, vad ser infrastrukturministern att Sverige inom hans område kan göra för att stödja Ukraina och hantera krigets effekter?

Anf. 53 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman och Axel Hallberg! Det vi gör och gjorde direkt var att initiera den reglering som nu gäller för luftrummet. Det innebär att ryska flyg inte får komma till Sveriges och Europas luftrum.

Det pågår en diskussion om andra typer av begränsningar och även en dialog med olika transportföretag både för att säkra leveranskedjor och redundansen i transportsystemen och inför den väntade och förmodade flyktingvåg som vi kommer att se till Sverige och övriga Europa.

Svenska företag och sanktionerna mot Ryssland

Anf. 54 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Med Rysslands oprovocerade angrepp på Ukraina ställs Europa och världen inför en ny verklighet. Utrikeshandeln är enormt viktig för Sverige, för svenska jobb och för svensk välfärd. Jag hoppas att alla här inne vet att så många som var tredje person i Sverige jobbar inom exportsektorn. Det är många jobb.

Det är glädjande att i stort sett hela västvärlden snabbt har samlats bakom kraftfulla sanktioner mot Ryssland och att de ger effekt. Men vi inser också att det kommer att påverka svenska företags möjligheter i fråga om insatsvaror och export av varor och tjänster.

Jag vill ställa en fråga till handelsminister Anna Hallberg. Vilken är handelsministerns bild av påverkan av sanktionerna på svenska företag?

Anf. 55 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Tack för frågan, Åsa Eriksson!

Jag har dagligen löpande kontakt med de riktigt stora företagen, med små företag och med branschorganisationer. Det gör mig oerhört stolt att de svenska företagen tar ett enormt stort ansvar, utöver de politiska sanktioner som det beslutats om inom EU. På bara en vecka har i stort sett alla storföretag med svenska intressen i Ryssland stängt ned sina verksamheter. Senast i dag var det Ikea med 15 000 anställda.

Svensk handel generellt är begränsad med Ryssland. Den står för ungefär 1,3 procent av vår export. Men det finns vissa företag som är starkt beroende av Ryssland som marknad. De letar nu och hittar också snabbt nya leverantörer, alternativa leverantörskedjor, och stänger därför ned sin export till och sin närvaro i Ryssland. Det går rasande fort. Med Sveriges starka statsfinanser har vi också möjlighet att se över hur vi ska klara en eventuell ytterligare sårbarhet i det ekonomiskt utsatta läge som vissa av de företagen befinner sig i.

Anf. 56 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Jag instämmer i att det är bra att de flesta av de svenska företagen har agerat ganska skyndsamt.

Jag vill därför fråga statsrådet om statsrådet anser att svenska företag bör fortsätta handla med Ryssland.

Anf. 57 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Låt mig vara tydlig. Ryssland är inte längre en handelspartner till Sverige. Vi har inget främjande – tvärtom. De myndigheter och offentliga aktörer som tidigare har hjälpt svenska företag att göra affärer i Ryssland gör nu precis tvärtom. De ska nu hjälpa de svenska företagen att kliva ut ur den ryska marknaden.

Sanktionerna är menade att slå hårt och att isolera Ryssland. Därför är det en helt annan situation. Kartan är helt omritad i dag vad gäller handelspolitiken.

Östlig förbindelse

Anf. 58 RICHARD HERREY (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Eneroth och gäller infrastruktur.

Redan före min morfars födelse 1899 bedömdes infrastruktur vara nödvändig för Stockholmsregionen. Trots det har socialdemokratiska regeringar under 1900-talet och 2000-talet lyft bort detta ur planeringen.

Nacka och Värmdö bidrar i dag till nödvändigt bostadsbyggande i Stockholmsregionen och kommer inom 20 år att öka befolkningsmässigt med ungefär 50 procent till över 200 000 och bli ungefär Sveriges fjärde största kommun.

Det finns i dag i princip en vägfil för dem som ska ta sig ut från Nacka och Värmdö ned i Södra länken. Lokalpolitiskt råder stor blocköverskridande enighet; även Socialdemokraterna driver denna fråga.

Min fråga till infrastrukturministern blir: När tänker regeringen egentligen ge klartecken till att bygga den absolut nödvändiga Östlig förbindelse?

Anf. 59 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Det hör till vanligheterna att alla kommer med önskemål till infrastrukturministern om olika typer av infrastruktursatsningar.

Vi är just nu i ett läge där man i stället för att få infrastruktursatsningar som kompensation för företagsnedläggningar, vilket var fallet för ungefär tio år sedan, snarare vill tidigarelägga och ha mer infrastruktursatsningar till följd av den kraftiga nyindustrialisering och tillväxt vi ser i Sverige. Det är glädjande. Det är därför vi satsar mer pengar än någonsin – närmare 900 miljarder kronor – på infrastruktursatsningar i hela landet. Men det ankommer också på regionerna att göra sina prioriteringar. Det är en diskussion som bland annat har skett i Stockholmsregionen.

Inför förra omgången för den nationella planen fick vi tydliga signaler från Stockholmsregionen, brett och över partigränserna, om att prioritera till exempel Tvärförbindelse Södertörn före Östlig förbindelse. Men det är naturligtvis upp till Region Stockholm att ha sin egen diskussion om de egna prioriteringarna.

Barnets bästa som självständigt rekvisit

Anf. 60 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Socialministern svarade nyss min utskottskollega att regeringen hanterar frågan om tvångsplacerade barn skyndsamt. Redan 2015 landade en väldigt bra utredning på bordet, men regeringen valde att lägga den i byrålådan. Att det sker skyndsamt är något man alltså kan ifrågasätta.

I en utredning som socialutskottet nu har beställt är man tydlig i sin kritik mot dagens lagstiftning. Den tillgodoser inte barns rätt till stabilitet och trygghet, vilket borde vara utgångspunkten. Utredningen har flera förslag som skulle stärka barnets rätt, till exempel en förflyttning av föräldrars rätt till sina barn till att barnet blir en egen rättighetsbärare.

Socialministern har tidigare sagt nej till barnets bästa som ett eget rekvisit och har gått i motsatt riktning än det som riksdagen egentligen har framfört. Tänker ministern ta del av denna utredning och ompröva sitt tidigare ställningstagande i denna så oerhört viktiga fråga som dagligen påverkar många placerade barn?

Anf. 61 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Linda Lindberg, för frågan! Utredningen från 2015 lades inte i någon papperskorg eller ställdes i en bokhylla, utan den blev proposition om än i flera olika delar.

Det är däremot korrekt att barnets bästa som eget rekvisit inte är det som har levererats. Jag hoppas dock att kammaren kommer att bifalla den proposition som snart läggs fram till riksdagen och som kommer att träda i kraft redan den 1 juli. Den innehåller förbättringar om såväl möjligheter till drogtester som uppföljning efter att en placering har upphört, kortare tid innan man ska överväga vårdnadsöverflytt liksom även flyttförbud.

Den utredning som ledamöter här har hänvisat till kom i tisdags och beställdes av socialutskottet. Jag utgår från att den kommer att gå ut på remiss så att vi hanterar den som andra lagförslag, det vill säga genom att överväga och se vilka remissynpunkter som kommer in.

Det här är svår materia, och vi ska på alla sätt vi kan naturligtvis hjälpas åt för att se till att barnets bästa blir verklighet.

Anf. 62 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Landets 21 länsstyrelser utgör statens civila organisation på den regionala nivån. Länsstyrelsens uppdrag är att hantera uppkomna krissituationer och att bygga upp det civila försvaret. Vi har goda erfarenheter av länsstyrelsens arbete under den fortfarande pågående pandemin, då man med anledning av den har samordnat mycket av det nationella, regionala och lokala arbetet.

Min bild, fru talman, är dock att landets länsstyrelser i dag i rätt varierande grad är aktiverade med anledning av den uppkomna omvärldssituationen med det ryska överfallet på Ukraina.

Min fråga till civilministern gäller därför vilka konkreta uppgifter och uppdrag som regeringen har givit landets 21 länsstyrelser med anledning av den omvärldssituation som vi befinner oss i.

Frågestund

Anf. 63 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Länsstyrelserna utgör en betydelsefull och viktig del i den svenska statliga styrningen över bland annat kriser och civilt försvar. Det länsstyrelserna gör nu och har en utvecklad kanal för handlar om samordning, att upprätta kontaktnät och att se över vilken beredskap som finns i länet.

SJ:s upphandling av fordon

Anf. 64 JESSICA THUNANDER (V):

Fru talman! Min fråga går till Tomas Eneroth.

Det talas mycket om lika konkurrensvillkor i olika sammanhang, inklusive transporter. SJ AB lyder under samma lagar som alla andra aktiebolag och bolag ägda av andra stater, men ändå har EU beslutat att SJ till skillnad från konkurrenterna måste köpa sina fordon genom offentlig upphandling. Det betyder att det både tar flera år längre tid och blir betydligt dyrare för SJ när man ska köpa nya fordon, medan konkurrenterna kan uppgradera och modernisera sin fordonspark betydligt snabbare och billigare. Därmed får de konkurrensfördelar. Det här är inte lika konkurrensvillkor.

Jag undrar vad regeringen gör för att omgående rätta till det här.

Anf. 65 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Jessica Thunander, för att frågan lyfts. Jag tycker att den är oerhört viktig. Det är en utmaning för SJ eftersom man omfattas av andra upphandlingsregler än vad exempelvis privata aktörer gör.

Frågan ligger under Näringsdepartementet, så det är näringsministern, som förvaltar de statliga bolagen, som har en dialog med EU-kommissionen och europeiska partner om regelverket på området. Men jag kan vara tydlig med att jag själv inte tycker att det i längden är hållbart med sådana konkurrensskillnader. Det är så viktigt att vi framöver moderniserar inte minst vagnparken för att se till att öka kapaciteten i det svenska järnvägsystemet. Om vi ska klara klimatkraven måste fler transporter läggas över

från väg till järnväg. Då är bland annat moderniseringen av vagnparken en viktig del.

Det pågår alltså ett arbete under näringsministerns överinseende som handlar just om att skapa sjysta konkurrensvillkor och goda förutsättningar för att modernisera järnvägsflottan.

Svenskt stöd till det ryska civilsamhället

Anf. 66 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! När det för några dagar sedan framkom att svenskt stöd går till Ryssland tyckte många att detta måste stoppas omedelbart. Kristdemokraterna värnar om ett effektivt bistånd. Svenska pengar ska inte ens riskera att indirekt kontrolleras av en despot som Putin. Sida har förtydligat att det svenska stödet inte är bistånd utan internationellt utvecklingsstöd och att det går till civilsamhället, fria medier, demokratikämpar och människorättsförsvarare.

Demokratiska rörelser i repressiva miljöer behöver stöd för att överleva och för att det ska finnas något att bygga på den dag då den nuvarande regimen inte längre har makten. Men under nuvarande omständigheter behöver vi stanna upp och ompröva läget. Hur agerar regeringen för att svenskt stöd till ryskt civilsamhälle och demokratikämpar inte ska hamna i orätta händer?

Anf. 67 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Gudrun Brunegård, för frågan och för engagemang-
et! Det behövs att många står på biståndets sida. Enprocentsmålet är viktigt. Det visar inte minst den situation som nu råder. Att sänka biståndet skulle inte ge oss möjlighet till vare sig den humanitära delen eller att stödja de demokratiska krafter som vi vet behövs för att på sikt kunna förändra situationen till det bättre.

Jag vet att biståndsministern har fått svara väldigt mycket på frågor om hur vi hanterar den här situationen. Jag förstår att den kan väcka uppmärksamhet, men jag hoppas att vi är överens om att Sverige måste göra sitt yttersta för att kunna bistå civilsamhället. Det här behöver såklart säkerställas, och det har Sida också som uppdrag att göra.

Coronapandemin och en analys av etiska frågor

Anf. 68 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Min fråga riktas till socialminister Lena Hallengren, och den föranleds av det särskilda yttrande som finns fogat till Coronakommissionens betänkande som kom förra veckan.

Kommissionen har granskat en rad ansvarsfrågor och samhällseliga konsekvenser av pandemin men inte, vilket framgår av yttrandet, existentiella och etiska frågor som pandemin väckt. Jag vill därför fråga om regeringen kommer att gå vidare och belysa dessa frågor.

Det finns ett behov av att systematiskt analysera etiska frågor i det fortsatta arbetet med att bygga en svensk krisberedskap. Vi behöver en samsyn i frågorna för att kunna göra prioriteringar i kris. Då handlar det inte bara om prioriteringar i hälso- och sjukvården utan också i hela samhället.

Anf. 69 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Barbro Westerholm, för frågan! Coronakommissionens ledamöter representerar det svenska samhället brett, inte minst de existentiella frågorna, och de tillsattes just för att kommissionen skulle göra en bred granskning som vi kan ta vidare.

Jag svarade en frågeställare och ledamot tidigare här att vi inte har bestämt att vi ska tillsätta en specifik utredning, men jag utgår från att pandemin kommer att föranleda oss att fortsätta analysera, kanske vidta specifika åtgärder och tillsätta mer smala utredningar. I dagsläget kan jag dock inte svara exakt hur vi går vidare. Jag kan inte heller säga att existentiella frågor föranleder en specifik utredning. Ledamoten har förstås helt rätt i att det här är något som många funderar på inte minst i dag.

Bistånd till Ukrainas sjukvård

Anf. 70 MARGARETA FRANSSON (MP):

Fru talman! Även denna fråga går till statsrådet Lena Hallengren, som inte hinner sitta ned särskilt mycket i dag.

När jag ser bilder förstår jag att Ukrainas sjukhus riskerar att få slut på sjukvårdsmateriel. Patienter och hälso- och sjukvårdsmedarbetare arbetar under väldigt svåra förhållanden. Krig och sjukdomar går alltid hand i hand. Coronapandemin är inte över, och i Ukraina oroar man sig även över fortsatt polio och tuberkulos. Barn, unga, vuxna och äldre kommer att behöva hjälp på sjukhus i andra länder – många gånger även högspecialiserad vård. Självklart ska vi hjälpa till.

Min fråga till statsrådet är: Hur uppfattar du att vår beredskap ser ut inom just hälso- och sjukvården?

Anf. 71 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack för frågan, Margareta Fransson!

Som jag svarade en annan ledamot tidigare bistår vi med mycket skyddsmateriel, men Sverige är ett land av 28. Det gör förstås väldigt stor skillnad jämfört med pandemin, där alla länder ville ha hjälp samtidigt och ingen egentligen var i position att bistå någon annan. Nu har vi ett helt annat läge så här långt: Vi är många länder som tillsammans ska svara mot de behov Ukraina har, och det har vi gjort genom att bistå med skyddsmateriel.

När frågan kommer till sjukvården kan man se det på lite olika sätt. Det handlar om att människor kan behöva vårdas för krigsskador, men det kan också handla om att människor – barn, cancerpatienter och så vidare – inte längre kan få den vård de behöver. Vi har en kapacitet och en ordning där vi med snabbhet ska kunna svara på eventuella skarpa förfrågningar, men allt beror naturligtvis på vilka frågor vi får och när vi får dem. Vi vet ju alla att inte bara svensk utan även europeisk sjukvård är hårt ansatt efter pandemin. Det krävs alltså prioriteringar, men det är klart att vi ska bistå Ukraina.

Oseriösa aktörer i offentliga upphandlingar

Anf. 72 ALEXANDER OJANNE (S):

Fru talman! Jag riktar min fråga till statsrådet Ida Karkiainen.

Jag har förhandlat fackligt inom entreprenadbranschen och anläggningsbranschen i många år nu, och jag har sett många företag och företagare som sliter hårt för att göra rätt för sig. Men jag har också sett många skumraskföretag som behandlar sin personal väldigt illa och kommer undan med det.

Vad som har slagit mig är att det alldeles för ofta är offentliga upphandlingar som ser till att hålla dessa företag under armarna och ser till att de överlever. Detta skadar förtroendet för det offentliga. Det snedvrider konkurrensen så att seriösa företag slås ut. Ur mitt perspektiv gör det framför allt att våra medlemmar, LO-medlemmarna, inte får sina inbetalda tjänstepensioner, inte får rätt löner och inte får sina inbetalda sociala avgifter.

Min fråga är: Delar statsrådet den här bilden, och vad gör i så fall statsrådet för att komma till rätta med oseriösa aktörer i offentliga upphandlingar?

Anf. 73 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för en mycket angelägen fråga.

Jag delar helt problembilden. Regeringen har sett att det saknas ett system som gör det möjligt för upphandlande myndigheter att på ett enkelt sätt kontrollera om leverantörer har gjort sig skyldiga till brott. Skumraskföretag har inget i den offentliga upphandlingen att göra.

Vi vill göra någonting åt detta. Därför har jag tillsammans med statsrådet Danielsson tagit initiativ till en serie rundabordssamtal med branschföreträdare och facken för att samtala om konkreta åtgärder och samla in erfarenheter, och det första samtalet sker faktiskt nu i eftermiddag.
(Applåder)

Regelverket för donation av läkemedel

Anf. 74 ULRIKA JÖRGENSEN (M):

Fru talman! Min fråga går till socialminister Lena Hallengren.

Jag vill inleda med att säga att jag är oerhört stolt över att Sverige stöttar Ukraina med sjukvårdsmaterial. Det rör sig bland annat om 50 ventilatorer, 5 000 venkatetrar och 5 000 droppslangar, men jag befarar att behovet kommer att vara mycket större.

På presskonferensen i går framkom det att enskilda apoteksaktörer är villiga att donera läkemedel med kort hållbarhetstid, cirka fyra månader, som kanske annars kasseras. Dock finns det delar i det svenska regelverket som förhindrar detta. Ministern har fått denna fråga tidigare under frågestunden, men hon får gärna utveckla det lite mer. Vad jag har förstått är det Sveriges regelverk som måste ses över. Hur ser regeringens plan ut framöver för att stötta Ukraina med mer sjukvårdsmateriel?

Anf. 75 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack för frågan, Ulrika Jörgensen, och för stödet i allt det arbete vi nu behöver göra!

Som jag tror att vi också nämnde på pressträffen i går har vi beskrivit det som att detta är det första vi bistår med, alltså skyddsmateriel från de nationella lager vi numera har på Socialstyrelsen. Det görs också en inventering hos regionerna av hur det ser ut där. Det gäller ju att vi både stöttar Ukraina och försäkrar oss om att vi har en fortsatt förmåga att bedriva vår egen hälso- och sjukvård och ha en egen beredskap.

När det gäller just läkemedel vill jag vända mig mot bilden att problemet skulle vara väldigt typiskt svenskt, utan vi har i grund och botten ett EU-direktiv. Det är ingen som vill att det ska komma ut mer eller mindre utgångna läkemedel på marknaden. Man är väldigt mån om att det som levereras verkligen är det som Ukraina efterfrågar, inte det vi tycker att vi har i lager och kan ge. Det är den första delen.

Den andra delen är att vi inte behöver göra om lagar men att man möjligen kan göra undantag. Vem som helst får inte sälja läkemedel, utan det är viktigt att det görs på ett säkert sätt. Därför skulle fler vägar möjligen kunna vara partihandeln.

Frågestund

Vårdköerna i cancervården

Anf. 76 PER RAMHORN (SD):

Fru talman! Min fråga går till socialministern.

Alla regioner i Sverige har mål för hur snabbt behandling ska sättas in vid misstänkt cancer, de så kallade standardiserade vårdförloppen. Men de flesta regioner är inte i närheten av att klara detta inom maximal ledtid. För två vanliga cancerformer, prostata- och lungcancer, är resultaten skrämmande: Bara 12 procent av prostatacancerpatienterna får behandling inom medicinskt rimlig tid, och situationen är än värre för dem som drabbas av lungcancer – inom denna grupp är det bara 6 procent som får behandling inom den maximala ledtiden.

Vi vet bägge två att vårdköerna inom cancervården inte är någon nyhet och att man inte bara kan hänvisa till pandemin som orsak. Väntetiden på behandling inom cancervården var nämligen nästan lika lång 2019, alltså före pandemin. Min fråga till socialministern är därför: Varför har regeringen inte vidtagit åtgärder för att korta vårdköerna inom cancervården? Faktum är ändå att regeringen har haft två mandatperioder på sig.

Anf. 77 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack för frågan, Per Ramhorn!

Vi har vidtagit många åtgärder – jag hoppas att Per Ramhorn egentligen känner till det och att det bara inte passade in i frågeställningen – men det är klart att vi har mer att göra.

Vi har avsatt resurser, och vi bistår regionerna på många olika sätt. Vi har specifika medel till cancervården, ska sägas, som till de regionala cancercentren och barncancervården. Det görs särskilda satsningar och överenskommelser som ska bidra till tidig upptäckt och underlätta för screening. Om vi ska tala om någonting som kanske har kommit lite grann i skymundan under pandemin är det att människor kanske inte ens har vågat söka vård – vi vet till exempel att folk väntar med regelbundna kontroller.

Vi får inte heller glömma bort i diskussionen att överlevnaden ökar. Sedan är det faktiskt lite mer komplicerat än att vi enbart kan titta på hur många som får vård exakt enligt de standardiserade vårdförloppen; till exempel när det gäller prostatacancer kan det vara så att man gör ett första besök men att detta faktiskt inte föranleder ett fortsatt vårdförlopp. I stället kanske man avvaktar för att se om det är värden som står sig.

Situationen för funktionsnedsatta i Ukraina

Anf. 78 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Även min fråga går till statsrådet Hallengren.

Putins och Rysslands fasansfulla invasion av Ukraina påminner oss om att vi inte får ta demokratin och människors rättigheter och frihet för given. I stunder av kris, konflikt och krig är det också så att människor med funktionsnedsättning drabbas särskilt hårt. De har ofta svårare att fly undan jämfört med personer utan funktionsnedsättning, och samtidigt är det ofta så att människor med intellektuell funktionsnedsättning inte får tillgång till nödvändig information om det som sker runt omkring.

Ansvar för kriget i Ukraina ligger på Putin, men det vilar ett ansvar på oss alla att hjälpa till så att folket i Ukraina kan få stöd. Min fråga är därför: Vad kan regeringen göra för att säkerställa att man i det akuta krishanteringsarbetet, men också biståndsarbetet, i Ukraina synliggör och tillgodoser de särskilda behov som finns hos människor med funktionsnedsättning?

Anf. 79 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar Pia Steensland för en viktig fråga och för ett perspektiv som inte alltid hamnar högst på agendan. Det är förstås därför som du har lyft upp frågan här.

Jag kan inte i stunden svara på hur man arbetar med biståndet, men jag vet att det finns ett omfattande bistånd och en inriktning som handlar om att mänskliga rättigheter präglar biståndet. Det är en fråga som jag tar med mig i den mån det finns mer att göra på området.

Exportförbudets följder för transportsektorn

Anf. 80 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Det pågår ett krig i Europa, och jag är otroligt stolt över hur det svenska folket förbereder sig för att ta emot en eventuell flyktningvåg.

Jag är också stolt över mina kollegor i Sveriges riksdag och hur vi så snabbt kunde agera under måndagen. Jag är även stolt över regeringens agerande, inte minst för vår gemensamma säkerhet. Vi kan tillsammans påverka och se till att Rysslands agerande blir så kännbart som möjligt.

Här har regeringen varit med och bidragit till en rad beslut och olika sanktioner. Bland annat har vi infört exportförbud för varor och tjänster.

Jag skulle vilja ställa min fråga till infrastrukturministern. Jag utgår från att regeringen gör omfattande analyser innan man fattar beslut. Just exportförbudet påverkar såklart transportsektorn. Jag skulle gärna vilja höra hur ministern ser på hur detta påverkar transportsektorn.

Anf. 81 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar för en viktig fråga.

Lika viktigt som det är att vi är tydliga i de sanktioner som införs med anledning av Rysslands invasion, lika viktigt är det att vi analyserar och är beredda på de konsekvenser som de innebär.

Vi har tidigare hört statsrådet Hallberg redovisa hur svenska företag fattar medvetna egna beslut med de konsekvenser det innebär för koncernerna. Så är det för Sverige. Det här kommer att bli kännbart i transportsektorn och för Sverige som industrination.

Vi tittar noga på vilka konsekvenser som Rysslands krig får, inte minst när det gäller drivmedelsförsörjning, transportkedjor och redundansen, och därmed på vilket sätt svenska transportsystem kommer att påverkas framöver. Flygförbudet är ett exempel på hur kontaktytor begränsas i och med att det blir en spegling med ett ryskt flygförbud. Vi kommer att se liknande effekter av andra sanktioner framöver.

Vi har en hög beredskap och en tydlig bevakning från våra ansvariga myndigheter i frågan.

Sveriges bistånd

Anf. 82 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Jag ställer en fråga till Lena Hallengren.

Som bekant lägger Sverige cirka 60 miljarder till bistånd årligen. Det är mer pengar än vad vi lägger till Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten, trots att vi har Europas högsta brottslighet.

Det har kommit till kännedom att Ryssland får 400 miljoner i bistånd årligen, detta trots att Ryssland styrs av Vladimir Putin, som är en brutal diktator – som alla känner till.

Värt att nämna är att Palestina får 531 miljoner årligen.

Är det fler diktaturer som får bistånd av Sverige årligen? Hur är det med Venezuela, Kuba och Nordkorea? Får dessa länder bistånd?

Anf. 83 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar Kjell Jansson för frågan.

Med det inlägget förstår man kanske varför Moderaterna inte tycker att enprocentsmålet i biståndet är särskilt angeläget, även om jag tror att svenska folket i stor utsträckning håller med oss om att vi ska ha ett bistånd.

Biståndet ska bistå människor i nöd, vara humanitärt och inte minst demokratiskt. Att underlätta och stödja den demokratiska utvecklingen är svaret på de länder som Kjell Jansson räknar upp.

Jag tror att biståndsministern senast framförde varför Sverige ger bistånd till Ryssland. Det är därför att vi behöver understödja de organisationer, rörelser och andra som på ett objektivt och oberoende sätt kan skildra vad som händer i landet.

När det gäller frågan om vilka mer som står på listan rekommenderar jag att väcka en interpellation till biståndsministern. Att vi skulle avsluta biståndet till de länder som Kjell Jansson räknar upp ser jag inte som sannolikt.

(Applåder)

Anf. 84 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Äldreomsorgen har under lång tid använts för invandrade personer till Sverige som inte kan språket så att de kan komma i arbete. Integrationsprojektet har bland annat inneburit stora påfrestningar för befintlig personal. I exempelvis Stockholms län är hela 55 procent av personalgruppen utrikes födda.

Otillräckliga språkkunskaper kan leda till felaktig medicinering, allvarliga vårdskador och i värsta fall att den äldre avlider. Den oacceptabla situationen tydliggjordes för allmänheten under coronavirusets initiala framfart.

Hur ska Sveriges regering, socialministern, ni som bör styra landet för medborgarnas bästa, säkerställa att kommunerna erbjuder en äldreomsorg som inte äventyrar den äldres liv och hälsa?

Anf. 85 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar för en fråga – som jag inte riktigt har hämtat mig från.

Äldreomsorgen har länge använts som ett integrationsprojekt! Det räcker inte med en minut för att svara på vad svensk äldreomsorg egentligen handlar om.

Vi har en äldreomsorg i det här landet som jag tror att många är stolta över, men den kan bli bättre. Där arbetar 100 000 framför allt kvinnor. Många av dem har svensk bakgrund, och många har också annan bakgrund. Varför arbetar de där? Jo, det är för att de vill bidra till en vård och omsorg om våra äldsta medborgare som inte klarar vardagen själva. De arbetar på särskilt boende eller i hemtjänsten.

Vi har gjort många insatser under de gångna åren för att se till att de ska få ännu bättre förutsättningar att göra ett riktigt bra jobb, bland annat att de får den utbildning de behöver för att göra ett gott jobb. Detta sker genom äldreomsorgslyft, skyddad yrkestitel och fast omsorgskontakt. Vi arbetar med en äldreomsorgslagstiftning, som förhoppningsvis kommer tillbaka i juni i en sådan form att vi också kan fatta beslut inom kort.
(Applåder)

EU:s transportkapacitet och hjälp till ukrainska civila

Anf. 86 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Alla som har upplevt ett krig vet vad den ukrainska befolkningen går igenom i dag.

Vi vet hur mycket den humanitära hjälpen betyder för befolkningen. Varje dag som kriget pågår är det ännu viktigare att nå fram till den civila befolkningen med hjälp. Det är den hjälpen som avgör hur många som kommer att klara sig genom kriget.

Beredskapen måste vara bred på alla fronter, och vi måste ha god beredskap på alla tänkbara områden i EU. Det måste ge ske gemensamt för att hjälpa Ukraina.

Därför vill jag ställa en fråga till infrastrukturministern. Transporterna är avgörande. Under coronatiden fanns 400 000 färre lastbilschaufförer än

vad vi hade behövt i EU. Gör ministern någonting? Gör de europeiska transportministrarna någonting för att underlätta så att hjälpen når fram?

Prot. 2021/22:78
3 mars

Anf. 87 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Jasenko Omanovic för en otroligt viktig fråga. Naturligtvis har vi frågan om transportsystemen, och jag återkommer till dem om några sekunder. Men jag vill säga att det är så otroligt viktigt att förstå utvecklingen och situationen för medborgarna i Ukraina just nu. De blir utsatta för invasion, krig och förtryck. Det sätter skräck i människor, och de flyr för sina liv.

Vi måste skapa goda möjligheter att i Sverige och i Europa ge stöd på plats i närområdet och bidra till att skapa väl fungerande transportkedjor så att förnödenheter kommer fram och så att människor kan komma ut ur krigszoner. Här pågår ett intensivt arbete. Just i dag sitter migrationsministrarna och arbetar med frågan på plats i Bryssel. Jag har med mina kollegor också ett ansvar för att se till att vi inom transportsystemen har väl fungerande transportkedjor så att hjälp kan komma fram och så att det finns transportkapacitet i Europa.

Frågestund

Tågtrafik över gränserna

Anf. 88 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Min fråga går till infrastrukturministern.

Möjligheten att resa med tåg inom Europa är viktig om vi ska uppnå målsättningen att vara en av världens mest integrerade regioner.

Nu kommer oroande signaler från Danmark, där det finns förslag att svenska tåg inte ska få gå ända till Köpenhamns central utan ska tvingas vända vid Kastrup.

Liknande signaler kommer från Norge. På SJ är man nu orolig för möjligheterna att köra tåg in i Norge.

Min fråga till infrastrukturministern är vad han gjort konkret för att motverka denna protektionistiska utveckling och säkerställa att tågtrafiken över gränserna kan fortsätta och helst utvecklas.

Anf. 89 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Maria Stockhaus för en bra fråga. Den är bra av det skälet att det nu, efter en pandemi då vi mellan de nordiska länderna snarare fick gränser som vi inte hade velat ha, är än viktigare att vi har bättre kommunikationer över gränserna och förbättrar transportmöjligheterna.

Också jag har nåtts av uppgifterna om att ett stort statligt bolag i Sverige haft vissa utmaningar på den norska marknaden. Jag gillar inte den typen av marknadsbegränsning. Jag tycker att vi i Norden gynnas av att ha fri rörlighet och möjlighet för tågföretagen att operera tillsammans. Därför har jag en bra och kontinuerlig dialog med mina nordiska kollegor.

Jag ska ärligt säga att den stora utmaningen här kanske inte är inom Norden, där det fungerar förhållandevis väl. Det är på kontinenten, där vi vill ha nattågsmöjligheter och godstågsmöjligheter, som vi har en del större utmaningar med ett antal länder. Det arbetar vi intensivt med gentemot kommissionen men också regelbundet i ministerrådet.

Förebyggande järnvägsunderhåll

Anf. 90 PATRIK JÖNSSON (SD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Eneroth.

På senare tid har flera allvarliga spårfel lett till akuta banarbeten och trafikstopp och därmed mängder av inställda eller kraftigt försenade tåg.

Anledningen till detta är ofta flera decenniers slitage och att det förebyggande underhållet har uteblivit. Här talar vi om det mest basala och förutsägbara underhållet. Ändå har pengarna gått till annat än det mest grundläggande för att tågen ens ska kunna köra på rälsen. Bristfälligt spårunderhåll kan i värsta fall leda till urspårning.

Vi minns nog alla när Trafikverket stängde ned sträckan Lund–Helsingborg akut trots att det allvarliga spårfelet var känt sedan länge. De senaste i raden av spårfel som givit kraftiga störningar är ett vid Arlanda och ett mellan Flen och Sparreholm samt ett rälsbrott mellan Arlanda och Knivsta.

Ansvar för de ständiga stoppen i järnvägstrafiken landar tungt på regeringen. Därför är min fråga till statsrådet följande: Måste det ske en allvarlig urspårning innan regeringen ser till att åtgärda de grava bristerna i spåren?

Anf. 91 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Patrik Jönsson för frågan.

När vi tillträdde som socialdemokratiskt ledd regering 2014 var det i en situation med år av underinvesteringar i det svenska järnvägssystemet. En tidigare finansminister hade till och med gjort en poäng av att inte satsa på järnvägen.

Därför har vi fått lägga mer resurser än någonsin på inte minst järnvägsunderhåll men också ny järnväg – en 47-procentig ökning i den nationella planen 2018 och nu fortsatt mer resurser än någonsin på järnvägsunderhåll. Det innebär att vi successivt betar av den skuld som finns. Det innebär att punktligheten inom järnvägen generellt har ökat under väldigt lång tid. Men det finns fortfarande utmaningar.

Ett skäl till detta är att det är privata aktörer som står för underhållet. Vi har från regeringens sida velat öppna upp en riktning där vi förstatligar en del av järnvägsunderhållet. Det vill inte Sverigedemokraterna. Vi tror att det är en god utveckling att staten har egen kapacitet för att säkra just järnvägsunderhållet.

Regeringens insatser för förlossningsvården

Anf. 92 EMILIA TÖYRÄ (S):

Fru talman! Min fråga går till socialminister Lena Hallengren.

I Sverige sköts såväl sjukvården som förlossningsvården av regionerna. De flesta av regionerna styrs i dag av borgerliga partier – bara en av de 21 är vänsterstyrd. Vi kan se att förlossningsvården runt om i landet har väldigt stora problem i dag, inte minst här i moderatledda Stockholm.

Vad kan regeringen göra för att förstärka förlossningsvården och arbetet för kvinnors hälsa?

Anf. 93 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar Emilia Töyrä för frågan.

Jag tror att olika delar av vården uppmärksammas från tid till annan, men förlossningsvården brukar vara i ständigt fokus såväl för dem i barnafödande ålder som för dem som delar erfarenheter med dem som har fött barn.

Vi har sedan 2015 haft en satsning på kvinnors hälsa som omfattar 8,5 miljarder. Det är inte enbart till förlossningsvården, men det har varit en stor del för att se till att vi bland annat kan anställa barnmorskor och arbeta för att hitta olika arbetssätt.

Vi har givit uppdrag att ta fram nationella riktlinjer till Socialstyrelsen, som snart kommer tillbaka. Vi har givit ytterligare uppdrag att titta på tillgång och efterfrågan ända fram till 2035 och titta på arbetssätt och metoder, till exempel en barnmorska per födande kvinna. Best practice, den kunskap som visat sig vara den som ger de bästa resultaten och den trygga och säkraste vården, vill vi att alla ska använda.

Lärdomar av Coronakommissionens betänkande

Anf. 94 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Min fråga går till socialminister Lena Hallengren.

Vi har ju fått Coronakommissionens slutbetänkande, och det har kommit många frågor om det i dag. Man kan nog säga att det här är en historisk utredning, så det kommer nog många frågor om den även i framtiden.

Det har framkommit en hel del kritik mot regeringens ledarskap och hur man hanterat pandemin. Det har även framkommit en del samarbetsbekymmer mellan olika myndigheter som säkert har kunnat påverka en hel del av handläggningen i olika situationer.

Det är mycket viktigt att man tar den här kritiken på allvar och är ödmjuk för att se vad man kan göra med den, för det som har varit får inte upprepas. Det kommer tyvärr fler pandemier. Ingen vet när de kommer, men vi vet att de kommer. Nu har vi också en krissituation med krigsläget i Ukraina.

Min fråga till socialministern är hur regeringen vill arbeta vidare med kritiken. En del frågor har besvarats i dag, men jag vill höra ännu mer om hur man gör för att det här inte ska hända igen och för att man ska ha lärt sig både i samhället och i sjukvården så att man är bättre rustad inför framtiden.

Anf. 95 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det är utredningens slutbetänkande som nu har kommit. Vi har tagit emot två tidigare betänkanden och redan vidtagit många åtgärder.

Vi har en äldreomsorgslagstiftning under utarbetande. Vi ser över hela smittskyddslagen. Vi har givit ett tjugotal uppdrag till myndigheter bara från Socialdepartementets sida, så jag vill säga att vi lär av våra misstag men också av de erfarenheter som vi gör.

Sedan tycker jag att de som ska summera Coronakommissionens slutsatser har en tendens att enbart se kritiken. Jag tycker att det är positivt att Coronakommissionen kommer till slutsatsen att vi gjorde rätt vägval. Det skiljer ut Sverige på olika sätt. Men jag skulle göra samma sak igen om

Prot. 2021/22:78

3 mars

Frågestund

det var så att jag fick välja mellan ett slutet samhälle och ett mer öppet samhälle, om jag fick välja mellan i princip undantagstillstånd och att se till att människor är väl upplysta och att man jobbar med råd och rekommendationer, självklart i kombination med andra åtgärder.

Dessutom har vi bland den lägsta överdödligheten i Europa när vi kommer ut ur den här pandemin.

Kvotflyktingssystemet och Ukraina

Anf. 96 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Putin trappar just nu upp våldsutövandet i Ukraina, och väldigt många människor tvingas lämna landet. Samtidigt har Sverige de senaste åren tagit emot tusentals kvotflyktingar från länder som Jordanien och Turkiet, länder som inte befinner sig i krig.

Migrationsverket skriver om Jordanien att det allmänna säkerhetsläget är gott. ”Det pågår inte någon väpnad konflikt, kriminaliteten är relativt låg och polisen upprätthåller närvaro ... Därutöver är Jordanien ett välmående land med bra och tillgänglig sjukvård och utbildning.” Det låter trevligt, i och för sig. Detsamma kan dock inte sägas om Ukraina i dagsläget.

Det är såklart högst rimligt att vi har ett kvotflyktingmottagande i år. Det förstår alla som befinner sig i den här kammaren. Men dessa flyktingar ska naturligtvis komma från länder där det pågår ett krig. Det ska alltså handla om personer som faktiskt flyr ett riktigt krig.

Jag vill därför fråga statsrådet Hallengren om regeringen kommer att öronmärka årets flyktingkvot för personer från Ukraina.

Anf. 97 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag hör att Ludvig Aspling från Sverigedemokraterna delar upprördheten över Putins agerande. Det är välkommet, tycker jag.

När det gäller hur man kommer att använda sig av kvotflyktingssystemet är det inget jag kan kommentera ytterligare. Det här är ju en fråga som är högst levande, och som nämnts här tidigare är migrationsministern just nu på möte med sina kollegor i Europa. I det aktuella läget tror jag att det är bättre att han får svara på den frågan än att jag ska försöka ge Ludvig Aspling ett svar just nu.

Minutscheman i hemvården

Anf. 98 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! I min hemstad Helsingborg används minutscheman inom hemvården. Jag fick för ungefär en vecka sedan se några exempel på sådana scheman. Man får exempelvis tre minuter på sig för att smörja in fötter och sätta på stödstrumpor. I dessa tre minuter ingår att gå in i bostaden, att göra den äldre redo för bytet, att smörja in fötterna och få på strumporna. Sedan ska man ta sig ut ur bostaden och lämna personen i fråga i ett skick som är gott; det ska vara ombonat och trivsamt. Tre minuter!

Var och en av oss förstår naturligtvis att detta är helt omöjligt. Detta sätt att lägga scheman reducerar undersköterskornas yrkesroll – de blir mer som robotar. De alldeles orimligt korta tider som ges för de olika insatser-

na omöjliggör också för sköterskorna att ge de äldre den omvårdnad av god och hög kvalitet som de naturligtvis väl förtjänar.

Därför undrar jag vad ministern anser om minutscheman och vad ministern gör för att arbeta med frågan.

Prot. 2021/22:78

3 mars

Frågestund

Anf. 99 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Yasmine Bladelius, för frågan! Detta är något som verkligen diskuteras bland dem som arbetar i äldreomsorgen. Det är en situation som är omöjlig, orimlig och ovärdig, om man försöker fundera över vad dessa tre minuter ska räcka till – att bara lägga upp ett arbete på det sättet! Jag hoppas verkligen att vi är på väg bort från minutscheman. Vi har ju haft denna typ av debatt under lång tid. Jag hoppas verkligen att vi är på väg bort från detta även om jag befarar motsatsen.

Vad gör vi då? Det handlar om omfattande satsningar på äldreomsorgen som en otroligt viktig del av välfärdsverksamheten – att tillskjuta resurser så att man som kommun och utförare verkligen har förutsättningar att bedriva en god äldreomsorg. Men det handlar också om att vi ser till att de som arbetar i äldreomsorgen får förutsättningar att utbilda sig till undersköterskor och att vi gör det till en skyddad yrkestitel. På så sätt kan vi ge dem råg i ryggen så att de kan ställa krav. Det kan också göra att man förstår att det krävs en kvalificerad utbildning för att arbeta i svensk äldreomsorg.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 5 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2021/22:137 Upphävande av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

2021/22:143 Omhändertagande och återkallelse av förarbevis för vattenskotter

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för prop. 2021/22:137 skulle förkortas till sju dagar.

Motioner

med anledning av skr. 2021/22:105 Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn

2021/22:4414 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C)

2021/22:4419 av Johan Forssell m.fl. (M)

2021/22:4423 av Andreas Carlson m.fl. (KD)

med anledning av skr. 2021/22:109 Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål

2021/22:4413 av Malin Björk m.fl. (C)

2021/22:4418 av Johan Forssell m.fl. (M)

2021/22:4424 av Andreas Carlson m.fl. (KD)

§ 6 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 2 mars

2021/22:388 Läget för bränsleberoende företag

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:389 Brottsligheten mot näringslivet

av *Alexander Christiansson* (SD)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

§ 7 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 2 mars

2021/22:1176 Förbud att arbeta vid graviditet

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:1177 Kulturarvsminnen som förfaller och stängs i brist på anslag

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:1178 Värnande av småskaliga vattenkraftverk

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1179 Bristen på halvledare

av *Sten Bergheden* (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1180 Vapenregister

av *Sten Bergheden* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1181 Läkemedel till Ukraina

av *Anders W Jonsson* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1182 Sveriges krislagstiftning

av *Alexandra Anstrell* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1183 Svensk konkurrenskraft

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1184 Samverkan mellan banker och småföretag

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1185 Fler utrikes födda på arbetsmarknaden
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:1186 Rättsosäkerhet vid barns hörselnedsättning
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1187 Nationella riktlinjer för föräldraansvar vid funktionsnedsättning
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1188 Användning av ukrainsk stavning på Ukrainas huvudstad Kyjiv
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1189 Invasionens påverkan på byggbranschen
av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1190 Minskat antal platser på yrkeshögskolan
av *Robert Stenkvis* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:1191 Lärarenkäter
av *Jörgen Grubb* (SD)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1192 Kostnader för hockeygymnasieutbildningar
av *Daniel Riazat* (V)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1193 Regelverket för fastighetsbildningen
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:1194 Torven och Sveriges beredskapsförmåga
av *Camilla Brodin* (KD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1195 Försvaret och tillståndprocesserna
av *Boriana Åberg* (M)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1196 Klassificering av provmaterial från kärntekniska anläggningar
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1197 Analys av och beredskap för att möta problem i livsmedelskedjan
av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1198 Personlig assistans i skola och daglig verksamhet
av *Betty Malmberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1199 Strömmingsfisket
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1200 Reduktionsplikten

av *Mikael Dahlqvist* (S)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1201 Ställföreträdarregister

av *Martina Johansson* (C)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1202 Taiwans deltagande i internationella samarbeten

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1203 Behovet av äldre på arbetsmarknaden

av *Katarina Brännström* (M)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:1204 En uppföljning av utländska forskares situation

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1205 Ryska överträdelser

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Hans Dahlgren (S)

§ 8 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 2 mars

2021/22:1113 Hanteringen av sekretessbelagda uppgifter inom myndigheter

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1122 Sekretessen inom utrikesförvaltningen

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1114 Vindkraftens skadeverkningar på landsbygden

av *Cassandra Sundin* (SD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1116 En utökad forskrivningsrätt för sjuksköterskor

av *Sofia Nilsson* (C)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1118 Dumpning utanför Falsterbohalvön

av *Louise Meijer* (M)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1115 Smittspridning från djurindustrier

av *Jens Holm* (V)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1117 Bristen på biomedicinska analytiker

av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1121 Ändringar i artskyddsförordningen

av *Katarina Brännström* (M)

till klimat- och miljöminister *Annika Strandhäll* (S)

2021/22:1133 Artskyddsförordningen

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till klimat- och miljöminister *Annika Strandhäll* (S)

2021/22:1119 Bilmålvakter

av *Katarina Brännström* (M)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2021/22:1128 Försenad språkutveckling hos barn pga cocktaileffekt

av miljögifter

av *Maria Gardfjell* (MP)

till klimat- och miljöminister *Annika Strandhäll* (S)

2021/22:1123 Samfälligheter och laddstolpar

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet *Johan Danielsson* (S)

2021/22:1120 Svensk kultur

av *Tobias Andersson* (SD)

till kulturminister *Jeanette Gustafsdotter* (S)

2021/22:1129 Ökade spänningar på Irland

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2021/22:1126 Mobiltäckningen på fjärr- och regionaltåg

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2021/22:1125 Lokalt fredningsområde

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet *Anna-Caren Säterberg* (S)

2021/22:1141 Bristen på iva-platser i Sverige

av *Linda Lindberg* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:1137 Nationella riktlinjer för hypotyreos

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:1130 Israels fängslanden av palestinska minderåriga

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2021/22:1136 Mackar i glesbygd

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet *Anna-Caren Säterberg* (S)

2021/22:1145 Avsaknaden av möjlighet att tvångstesta personer som ska utvisas

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2021/22:1135 Sveriges digitala utveckling

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet *Khashayar Farmanbar* (S)

2021/22:1127 Det nya pensionstilläggets effekter

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

Prot. 2021/22:78

3 mars

2021/22:1139 Barns rätt i tvister
av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1143 Åldringsrån
av *Pontus Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1144 Uppehållstillstånd för nyfödda barn till forskare
av *Rasmus Ling* (MP)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1131 Utbyggnad av laddinfrastruktur i Sveriges alla delar
av *Eric Palmqvist* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1138 Omformulering i EU:s reviderade energiskattedirektiv med hänsyn till omställningen i kollektivtrafiken
av *Anders Åkesson* (C)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1132 Nedstängningen av kopparnätet
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1140 Vräkning på grund av kriminell verksamhet
av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1134 De allmännyttiga bostadsbolagen och lagen om offentlig upphandling
av *Ulla Andersson* (V)
till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:1142 SJ:s inställda avgångar
av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1151 Sänkta skatter på bensin och diesel
av *Edward Riedl* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1149 Taiwans deltagande i internationella organisationer och samarbeten
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1147 Lagen om särskild utlänningskontroll
av *Adam Marttinen* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1148 Felplacerade elever i särskolan
av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1152 Sänkta banavgifter för järnvägen
av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1146 Stenmårdens framfart i Sverige
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.34 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 2 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 3 Cirkulär ekonomi	1
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22:MJU15	1
Anf. 1 BETTY MALMBERG (M).....	1
Anf. 2 YASMINE ERIKSSON (SD)	3
Anf. 3 MAGNUS EK (C).....	5
Anf. 4 BETTY MALMBERG (M) replik	7
Anf. 5 MAGNUS EK (C) replik	7
Anf. 6 BETTY MALMBERG (M) replik	8
Anf. 7 MAGNUS EK (C) replik	8
Anf. 8 JON THORBJÖRNSON (V)	9
Anf. 9 MAGNUS EK (C) replik	11
Anf. 10 JON THORBJÖRNSON (V) replik	11
Anf. 11 MAGNUS EK (C) replik	12
Anf. 12 JON THORBJÖRNSON (V) replik	12
Anf. 13 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	12
Anf. 14 HELENA GELLERMAN (L)	14
Anf. 15 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	16
Anf. 16 MARLENE BURWICK (S).....	18
Anf. 17 BETTY MALMBERG (M) replik	20
Anf. 18 MARLENE BURWICK (S) replik	21
Anf. 19 BETTY MALMBERG (M) replik	21
Anf. 20 MARLENE BURWICK (S) replik	21
Anf. 21 MAGNUS EK (C) replik	22
Anf. 22 MARLENE BURWICK (S) replik	23
Anf. 23 MAGNUS EK (C) replik	23
Anf. 24 MARLENE BURWICK (S) replik	23
(Beslut skulle fattas den 16 mars.)	24
Ajournering.....	24
Återupptaget sammanträde.....	24
§ 4 Frågestund	24
Anf. 25 ANDRE VICE TALMANNEN	24
<i>Utredningen om LVU</i>	<i>24</i>
Anf. 26 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	24
Anf. 27 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	25
Anf. 28 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	25
Anf. 29 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	25
<i>Beredskapen för ryska motsanktioner</i>	<i>25</i>
Anf. 30 ARON EMILSSON (SD).....	25
Anf. 31 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	26
Anf. 32 ARON EMILSSON (SD).....	26
Anf. 33 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	26
<i>Sjukvårdens beredskap för ukrainska flyktingar</i>	<i>27</i>
Anf. 34 ANDERS W JONSSON (C)	27
Anf. 35 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	27
Anf. 36 ANDERS W JONSSON (C)	27

Anf. 37 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	28	Prot. 2021/22:78
<i>Polens hantering av flyktingar</i>	28	3 mars
Anf. 38 TONY HADDOU (V).....	28	
Anf. 39 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	28	
Anf. 40 TONY HADDOU (V).....	28	
Anf. 41 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	28	
<i>Sjukvårdsmateriel och läkemedel till Ukraina</i>	29	
Anf. 42 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	29	
Anf. 43 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	29	
Anf. 44 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	29	
Anf. 45 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	30	
<i>Uppföljning av pandemins långvariga effekter</i>	30	
Anf. 46 LINA NORDQUIST (L)	30	
Anf. 47 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	30	
Anf. 48 LINA NORDQUIST (L)	31	
Anf. 49 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	31	
<i>Fria tågresor för ukrainska flyktingar</i>	31	
Anf. 50 AXEL HALLBERG (MP).....	31	
Anf. 51 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	31	
Anf. 52 AXEL HALLBERG (MP).....	32	
Anf. 53 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	32	
<i>Svenska företag och sanktionerna mot Ryssland</i>	32	
Anf. 54 ÅSA ERIKSSON (S).....	32	
Anf. 55 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	32	
Anf. 56 ÅSA ERIKSSON (S).....	33	
Anf. 57 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	33	
<i>Östlig förbindelse</i>	33	
Anf. 58 RICHARD HERREY (M).....	33	
Anf. 59 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	33	
<i>Barnets bästa som självständigt rekvisit</i>	34	
Anf. 60 LINDA LINDBERG (SD).....	34	
Anf. 61 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	34	
<i>Kriget i Ukraina och länsstyrelsernas roll</i>	35	
Anf. 62 ANDERS ÅKESSON (C)	35	
Anf. 63 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S)	35	
<i>SJ:s upphandling av fordon</i>	35	
Anf. 64 JESSICA THUNANDER (V)	35	
Anf. 65 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	35	
<i>Svenskt stöd till det ryska civilsamhället</i>	36	
Anf. 66 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	36	
Anf. 67 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	36	
<i>Coronapandemin och en analys av etiska frågor</i>	36	
Anf. 68 BARBRO WESTERHOLM (L).....	36	
Anf. 69 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	37	
<i>Bistånd till Ukrainas sjukvård</i>	37	
Anf. 70 MARGARETA FRANSSON (MP)	37	
Anf. 71 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	37	
<i>Oseriösa aktörer i offentliga upphandlingar</i>	38	
Anf. 72 ALEXANDER OJANNE (S)	38	
Anf. 73 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S)	38	

<i>Regelverket för donation av läkemedel</i>	38
Anf. 74 ULRIKA JÖRGENSEN (M).....	38
Anf. 75 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	39
<i>Vårdköerna i cancervården</i>	39
Anf. 76 PER RAMHORN (SD)	39
Anf. 77 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	39
<i>Situationen för funktionsnedsatta i Ukraina</i>	40
Anf. 78 PIA STEENSLAND (KD)	40
Anf. 79 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	40
<i>Exportförbudets följder för transportsektorn</i>	40
Anf. 80 TERES LINDBERG (S)	40
Anf. 81 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	41
<i>Sveriges bistånd</i>	41
Anf. 82 KJELL JANSSON (M)	41
Anf. 83 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	41
<i>Äldreomsorgen</i>	42
Anf. 84 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	42
Anf. 85 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	42
<i>EU:s transportkapacitet och hjälp till ukrainska civila</i>	42
Anf. 86 JASENKO OMANOVIC (S)	42
Anf. 87 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	43
<i>Tågtrafik över gränserna</i>	43
Anf. 88 MARIA STOCKHAUS (M)	43
Anf. 89 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	43
<i>Förebyggande järnvägsunderhåll</i>	44
Anf. 90 PATRIK JÖNSSON (SD).....	44
Anf. 91 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	44
<i>Regeringens insatser för förlossningsvården</i>	44
Anf. 92 EMILIA TÖYRÄ (S)	44
Anf. 93 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	45
<i>Lärdomar av Coronakommissionens betänkande</i>	45
Anf. 94 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	45
Anf. 95 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	45
<i>Kvotflyktssystemet och Ukraina</i>	46
Anf. 96 LUDVIG ASPLING (SD).....	46
Anf. 97 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	46
<i>Minutschewan i hemvården</i>	46
Anf. 98 YASMINE BLADELIUS (S)	46
Anf. 99 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	47
§ 5 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	47
§ 6 Anmälan om interpellationer	48
§ 7 Anmälan om frågor för skriftliga svar	48
§ 8 Anmälan om skriftliga svar på frågor	50
§ 9 Kammaren åtskildes kl. 15.12.	53